

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program szkolenia specjalizacyjnego
w dziedzinie
PSYCHOLOGII KLINICZNEJ

Program uzupełniający dla psychologów posiadających specjalizację I stopnia
w dziedzinie psychologii klinicznej

Z upoważnienia
MINISTRA ZDROWIA
PODSEKRETARZ STANU
Zbigniew J. Król

Warszawa 2018

Program szkolenia specjalizacyjnego opracował zespół ekspertów:

- 1) Dr hab. n. społ. Bernadetta Izydorczyk – Konsultant Krajowy w dziedzinie psychologii klinicznej, Przewodnicząca Zespołu
- 2) Dr hab. prof. UG. Małgorzata Lipowska – przedstawiciel konsultanta krajowego
- 3) Prof. dr hab. n. o zdr. Marta Makara Studzińska – przedstawiciel konsultanta krajowego
- 4) Dr hab. prof. UKW. Małgorzata Basińska – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Psychologicznego
- 5) Dr hab. n. społ. Barbara Betkowska-Korpała – przedstawiciel CMKP

Recenzenci naukowci programu szkolenia specjalizacyjnego:

- 1) Prof. dr hab. Lidia Cierpiałkowska – Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
- 2) Prof. dr hab. Mariola Bidzan - Uniwersytet Gdański
- 3) Dr hab. prof. UG. Michał Harciarek - Komisja Nauk Psychologicznych PAN

Prace przygotowawcze przy opracowaniu programu szkolenia specjalizacyjnego wykonano - przy współdziałaniu konsultantów wojewódzkich w dziedzinie psychologii klinicznej: prof. dr hab. n. med. Alicja Nasiłowska-Barudjeszcze, dr n.med. Mirosława Jawor, dr n. med. Aleksandra Kuhn-Dymecka, dr n. hum. Katarzyna Sitnik-Warchulska, dr n.med. Marek Szafraniec, dr n.med. Jonathan Britmann, dr n. med. Ryszard Kamiński, mgr Joanna Mika, mgr Birute Cupała –Tomaszewska, mgr Jadwiga Miklaszewska, mgr Ewa Koziątek-Maślanka.

I. PROGRAM SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego

1. Rozwój wiedzy z zakresu psychologii klinicznej, nauk medycznych i humanistyczno-społecznych umożliwiającej rozumienie i rozwiązywanie problemów psychologicznych człowieka.
2. Nabywanie i doskonalenie umiejętności zastosowania wiedzy w działalności diagnostycznej, terapeutyczno-rehabilitacyjnej, eksperckiej, orzeczniczej.
3. Nabywanie i doskonalenie wiedzy i umiejętności potrzebnych do stosowania psychologicznych metod w zakresie poradnictwa zdrowotnego, pomocy w kryzysie związanym z problemem zdrowotnym, terapii i rehabilitacji.
4. Nabywanie kompetencji w zakresie umiejętności monitorowania i oceny efektów postępowania terapeutycznego, wspierającego i rehabilitacyjnego.
5. Rozwój świadomości metodologicznej i wiedzy z praktyki opartej na dowodach (*evidence-based practice in psychology*).
6. Rozwijanie wysokich standardów funkcjonowania zawodowego (etyka zawodowa) w kontakcie z pacjentem i jego rodziną oraz we współpracy z pracownikami służby zdrowia.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe

Absolwent szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej uzyska szczególne kwalifikacje umożliwiające:

- 1) samodzielne przeprowadzenie klinicznej diagnozy psychologicznej;
- 2) wskazywanie i planowanie postępowania terapeutycznego, doradczego i/lub rehabilitacyjnego w zakresie wyznaczonym psychologiczną diagnozą pacjenta;
- 3) stosowanie i ocenę skuteczności psychologicznych metod leczenia;
- 4) stosowanie i ocenę skuteczności psychologicznych metod rehabilitacji;
- 5) wydawanie zaświadczeń, opinii i orzeczeń psychologicznych;
- 6) projektowanie, prowadzenie i ewaluację programów profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego i somatycznego.

Ponadto psycholog kliniczny będzie uprawniony do:

- 1) poradnictwa psychologicznego, różnorodnej pomocy psychologicznej, wspomagania w kryzysie i konsultacji w zakresie zdrowia psychicznego i radzenia sobie w chorobie somatycznej;
- 2) wystawiania specjalistycznych zaświadczeń, opinii i orzeczeń;
- 3) konsultacji w kwestiach zdrowia publicznego i polityki społecznej;
- 4) edukacji personelu medycznego w zakresie psychologicznych oddziaływań.

W zależności od wybranej ścieżki kształcenia specjalizacyjnego szczegółowego absolwent szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej uzyska także dodatkowe kompetencje szczegółowe.

Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie PSYCHOLOGII KLINICZNEJ ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH:

- 1) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna z osobami doświadczającymi zaburzeń psychicznych i problemów adaptacyjnych na różnych etapach zdrowienia
- 2) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna z osobami i rodzinami w kryzysach rozwojowych;
- 3) samodzielne diagnozowanie czynników psychologicznych w etiologii i patomechanizmie utrzymywania się zaburzeń psychicznych i zachowania;
- 4) wydawanie zaświadczeń, opinii i orzeczeń o stanie zdrowia psychicznego;
- 5) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych;
- 6) praca badawcza w dziedzinie psychologii klinicznej zaburzeń psychicznych.

Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie PSYCHOLOGII KLINICZNEJ CHOROÓB SOMATYCZNYCH:

- 1) samodzielne diagnozowanie w oparciu o metody psychologiczne czynników psychologicznych istotnych w etiologii i rozwoju choroby somatycznej;
- 2) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna z chorującymi somatycznie i ich rodzinami;
- 3) samodzielne planowanie strategii postępowania psychologicznego ukierunkowanego na redukcję czynników ryzyka choroby somatycznej;
- 4) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychosomatycznego u chorych somatycznie;
- 5) praca badawcza w dziedzinie psychologii klinicznej chorób somatycznych.

Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie NEUROPSYCHOLOGII KLINICZNEJ:

- 1) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna w zakresie neuropsychologii;
- 2) samodzielne diagnozowanie w oparciu o metody psychologiczne czynników psychologicznych w etiologii chorób układu nerwowego;
- 3) prowadzenie diagnozy, pomocy i terapii psychologicznej w chorobach układu nerwowego;
- 4) samodzielne planowanie strategii postępowania psychologicznego ukierunkowanego na redukcję czynników ryzyka chorób układu nerwowego;
- 5) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych u chorych somatycznie.

Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie PSYCHOLOGII KLINICZNEJ DZIECI I MŁODZIEŻY:

- 1) samodzielne diagnozowanie z wykorzystaniem metod psychologicznych oraz uwzględnianie czynników psychologicznych w etiologii chorób i zaburzeń okresu dzieciństwa i dorastania;
- 2) samodzielne planowanie strategii postępowania psychologicznego ukierunkowanego na redukcję czynników ryzyka zaburzeń dziecięcych;
- 3) samodzielną pracą diagnostyczno-terapeutyczną z dziećmi i młodzieżą, z uwzględnieniem kontekstu rodzinnego i środowiskowego;
- 4) profesjonalną współpracę z psychiatrami w tym psychiatrami dzieci i młodzieży, neurologami dziecięcymi, pediatrami i lekarzami rodzinnymi
- 5) wskazywanie i planowanie postępowania terapeutycznego, doradczego i/lub rehabilitacyjnego w zakresie wyznaczonym psychologiczną diagnozą niepełnoletnich;
- 6) poradnictwo psychologiczne, różnorodną pomoc psychologiczną, wspomaganie w kryzysie i konsultacji w zakresie zdrowia psychicznego i radzenia sobie w chorobie somatycznej;
- 7) stosowanie i ocenę skuteczności psychologicznych metod leczenia rodzin, dzieci i młodzieży;
- 8) stosowanie i ocenę skuteczności psychologicznych metod rehabilitacji dzieci i młodzieży;
- 9) wydawanie specjalistycznych zaświadczeń, opinii i psychologicznych orzeczeń na potrzeby placówek oświatowych, ośrodków szkolno-wychowawczych, jednostek pomocy społecznej i innych;
- 10) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń okresu dzieciństwa i dorastania, ze szczególnym uwzględnieniem placówek oświatowych, ośrodków szkolno-wychowawczych, jednostek pomocy społecznej;
- 11) edukacje personelu różnych podmiotów w zakresie psychologicznych oddziaływań;
- 12) pracę badawczą w dziedzinie psychologii klinicznej dzieci i młodzieży;

C. Sposób organizacji szkolenia specjalizacyjnego

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychologii klinicznej prowadzone jest zgodnie z programem i kończy się egzaminem. Akredytowana jednostka szkolenia specjalizacyjnego organizuje zajęcia teoretyczne i staże kliniczne. Kierownik specjalizacji nadzoruje przebieg szkolenia specjalizacyjnego realizowanego przez poszczególnych psychologów. Szkolenie specjalizacyjne odbywa się poprzez uczestniczenie w kursach specjalizacyjnych, udział w stażach kierunkowych w wytypowanych instytucjach, samokształcenie drogą studiowania

piśmiennictwa oraz nabywanie doświadczenia w wyniku realizacji zadań praktycznych.

Program szkolenia specjalizacyjnego zawiera cztery ścieżki szkolenia specjalizacyjnego (cztery specjalistyczne bloki szczegółowe obejmujące cztery specjalności szczegółowe).

Psycholog wybiera jedną z czterech specjalności szczegółowych i realizuje program szkolenia specjalizacyjnego zgodnie z wybraną ścieżką szkolenia (w ramach jednego bloku szczegółowego) pogłębiając swoją wiedzę i umiejętności praktyczne, właściwe dla zaburzeń i chorób danego obszaru medycyny.

Poszczególne ścieżki (bloki) realizacji programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej zawierają moduły nauczania w tym kursy i staże kierunkowe.

W specjalistycznych blokach szczegółowych – w każdej z czterech specjalności szczegółowych znajduje się odpowiednio:

- 1) psychologia kliniczna zaburzeń psychicznych - 6 modułów w tym 6 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych;
- 2) psychologia kliniczna zaburzeń somatycznych – 6 modułów w tym 6 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych;
- 3) neuropsychologia kliniczna – 7 modułów w tym 7 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych;
- 4) psychologia kliniczna dzieci i młodzieży – 5 modułów obejmujących 5 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych.

2. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychologii klinicznej dla psychologów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie psychologii klinicznej trwa 2 lata.

W trakcie szkolenia specjalizacyjnego psycholog powinien odbyć staż podstawowy wynoszący 600 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

I. SPECJALISTYCZNY BLOK SZCZEGÓŁOWY PSYCHOLOGIA KLINICZNA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia

Celem kształcenia jest przygotowanie psychologa do samodzielnej pracy diagnostyczno-terapeutycznej z osobami leczonymi z powodu zaburzeń psychicznych i uzależnień. Psycholog powinien umieć przeprowadzić badania i sformułować zaświadczenia, opinie i orzeczenia psychologiczne. Celem kształcenia jest także nabycie umiejętności z zakresu interwencji kryzysowej, poradnictwa i elementów psychoterapii oraz rehabilitacji psychologicznej.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie PSYCHOLOGIA KLINICZNA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH:

- 1) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna z osobami doświadczającymi zaburzeń psychicznych i problemów adaptacyjnych na różnych etapach zdrowienia;
- 2) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna z osobami i rodzinami w kryzysach rozwojowych;
- 3) samodzielne diagnozowanie czynników psychologicznych w etiologii i patomechanizmie utrzymywania się zaburzeń psychicznych i zachowania;
- 4) wydawanie zaświadczeń, opinii i orzeczeń o stanie zdrowia psychicznego;
- 5) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych;
- 6) praca badawcza w dziedzinie psychologii klinicznej zaburzeń psychicznych.

C. Sposób organizacji szkolenia

Blok specjalistyczny w zakresie psychologii klinicznej zaburzeń psychicznych realizowany jest w formie 6 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych.

2. CZAS TRWANIA SZKOLENIA

Szkolenie specjalizacyjne w zakresie specjalistycznego bloku szczegółowego psychologia kliniczna zaburzeń psychicznych trwa 2 lata.

Program szkolenia specjalizacyjnego uzupełniający dla psychologów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie psychologii klinicznej

<p align="center">Plan kształcenia bloku specjalistycznego PSYCHOLOGIA KLINICZNA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe</p>	<p align="center">Liczba godzin</p>	<p align="center">Liczba dni roboczych</p>
<p>Moduł I Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg ICD-10. Objawy psychopatologiczne i zespoły objawów</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg ICD-10. Objawy psychopatologiczne i zespoły objawów”</p> <p>Staż kierunkowy: 1. „Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg ICD-10. Objawy psychopatologiczne i zespoły objawów” - staż w klinice/oddziale psychiatrycznym/centrum zdrowia psychicznego</p>	<p align="center">18</p> <p align="center">120</p>	<p align="center">3</p> <p align="center">20</p>
<p align="right">Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p align="center">138</p>	<p align="center">23</p>
<p>Moduł II Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych”</p> <p>Staż kierunkowy: 1. „Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych” - staż w klinice/oddziale psychiatrycznym/centrum zdrowia psychicznego</p>	<p align="center">18</p> <p align="center">120</p>	<p align="center">3</p> <p align="center">20</p>
<p align="right">Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p align="center">138</p>	<p align="center">23</p>
<p>Moduł III Psychologiczne koncepcje wyjaśniania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Psychologiczne koncepcje wyjaśniania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania”</p>	<p align="center">18</p>	<p align="center">3</p>
<p align="right">Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p align="center">18</p>	<p align="center">3</p>
<p>Moduł IV Poradnictwo i psychoterapia</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Poradnictwo i psychoterapia”</p> <p>Staż kierunkowy: 1. „Poradnictwo i psychoterapia” - staż w klinice/oddziale leczenia nerwic/poradni zdrowia psychicznego/centrum zdrowia psychicznego, w których prowadzona jest psychoterapia</p>	<p align="center">18</p> <p align="center">240</p>	<p align="center">3</p> <p align="center">40</p>
<p align="right">Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p align="center">258</p>	<p align="center">43</p>

Program szkolenia specjalizacyjnego uzupełniającego dla psychologów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie psychologii klinicznej

Moduł V Rehabilitacja i metody działań środowiskowych		
Kurs specjalizacyjny: 1. „Rehabilitacja i metody działań środowiskowych”	18	3
Staż kierunkowy: 1. „Rehabilitacja i metody działań środowiskowych” - staż w oddziale rehabilitacyjnym/zespole leczenia środowiskowego	120	20
Razem czas szkolenia w ramach modułu	138	23
Moduł VI Psychologia kliniczna w orzecznictwie sądowym		
Kurs specjalizacyjny: 1. „Psychologia kliniczna w orzecznictwie sądowym”	18	3
Staż kierunkowy: 1. „Psychologia kliniczna w orzecznictwie sądowym” - staż w oddziale psychiatrii sądowej	120	20
Razem czas szkolenia w ramach modułu	138	23
Moduł VII Kurs specjalizacyjny jednolity: „Prawo medyczne”	12	2
Podsumowanie czasu szkolenia wszystkich modułów	840	140
Staż podstawowy	600	100
Ogółem czas trwania szkolenia	1440	240
Samokształcenie		204
Urlopy wypoczynkowe		52
Dni ustawowo wolne od pracy		26
Ogółem czas trwania bloku specjalistycznego W zakresie psychologii klinicznej zaburzeń psychicznych		522

3. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: psychologia kliniczna zaburzeń psychicznych

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Psychopatologia zaburzeń psychicznych.
- 2) Psychologiczne koncepcje wyjaśniania zaburzeń psychicznych.
- 3) Zasady i metody diagnozy psychologicznej.
- 4) Teoria pomocy psychologicznej i psychoterapii.

- 5) Metody rehabilitacji i leczenia środowiskowego osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 6) Zasady i metody orzecznictwa psychologicznego.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia w zakresie bloku psychologia kliniczna zaburzeń psychicznych

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia psycholog wykaże się umiejętnościami:

- 1) zaplanowania, przeprowadzenia i interpretacji wyników psychologicznego postępowania diagnostycznego;
- 2) współpracy z innymi uczestnikami procesu diagnostycznego;
- 3) stosowania metod pomocy psychologicznej (poradnictwo psychologiczne, interwencja kryzysowa, wsparcie emocjonalne, psychoedukacja) i elementów psychoterapii;
- 4) organizowania programów rehabilitacji i leczenia środowiskowego oraz stosowania odpowiednich metod;
- 5) zaplanowania, przeprowadzenia i interpretacji postępowania orzeczniczego różnicowanego ze względu na rodzaj i cele orzeczenia.

3. MODUŁY BLOKU SPECJALISTYCZNEGO PSYCHOLOGIA KLINICZNA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH

Moduł I

Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg ICD-10. Objawy psychopatologiczne i zespoły objawów.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale psychiatrycznym lub centrum zdrowia psychicznego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg ICD-10. Objawy psychopatologiczne i zespoły objawów”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Pojęcie normy i patologii psychicznej.
- 2) Specyfika leczenia i pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi.
- 3) Specyfika leczenia i pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla pacjentów z zaburzeniami osobowości i zachowania.
- 4) Specyfika leczenia i pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla pacjentów z zaburzeniami afektywnymi.
- 5) Specyfika leczenia i pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla pacjentów z zaburzeniami psychotycznymi.
- 6) Specyfika leczenia i pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla pacjentów z innymi zaburzeniami: organicznymi i zespołami behawioralnymi związanymi z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) definiowania i rozpoznawania objawów oraz specyfiki pracy z pacjentami z zaburzeniami nerwicowymi, zaburzeniami osobowości i zachowania, afektywnymi i psychotycznymi i innymi zaburzeniami psychicznymi;

- 2) różnicowania poszczególnych zaburzeń psychicznych, z uwzględnieniem podwójnej diagnozy.

Czas trwania kursu:

18 godzin zajęć (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: “Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg ICD 10. Objawy psychopatologiczne i zespoły objawów.”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w klinice lub oddziale psychiatrycznym lub centrum zdrowia psychicznego jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu stażu psycholog wykaże się umiejętnością:

- 1) samodzielnego definiowania, rozpoznawania, różnicowania objawów oraz specyfiki pracy z pacjentami z zaburzeniami nerwicowymi, zaburzeniami osobowości i zachowania, afektywnymi i psychotycznymi i innymi zaburzeniami psychicznymi.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w klinice lub oddziale psychiatrycznym lub centrum zdrowia psychicznego.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł II

Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale psychiatrycznym lub centrum zdrowia psychicznego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Cele diagnozy psychologicznej.
- 2) Formułowanie hipotez diagnostycznych w ramach określonych koncepcji teoretycznych i tworzenie planów ich weryfikacji. Metody i techniki stosowane w klinicznej diagnozie psychologicznej: obserwacja, wywiad i rozmowa psychologiczna, eksperyment kliniczny, testy, metody projekcyjne.
- 3) Specyfika diagnozy psychologicznej w różnych zaburzeniach.
- 4) Zasady formułowania wyniku diagnozy psychologicznej (integracja danych pochodzących z różnych źródeł odniesienie uzyskanych wyników do stawianych celów diagnostycznych).
- 5) Przekazywanie wyników diagnozy psychologicznej różnym odbiorcom (np. pacjent, rodzina pacjenta, lekarz, instytucja opiekuńcza).
- 6) Diagnoza psychologiczna jako źródło programu terapeutycznego.
- 7) Odrębność diagnozy psychologicznej od diagnozy lekarskiej oraz elementy wspólne.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) samodzielnego stawiania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 2) stosowania metod i technik diagnozy psychologicznej oraz ich interpretacji i integracji;
- 3) przekazywania wyników procesu diagnostycznego różnym adresatom (np. pacjent, rodzina pacjenta, inne osoby);
- 4) wskazania i planowania dalszego postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: “Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w poradni zdrowia psychicznego jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń psychicznych. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu stażu psycholog wykaże się umiejętnościami:

- 1) samodzielnego stawiania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 2) samodzielnego doboru i stosowania metod i technik diagnozy psychologicznej;
- 3) samodzielnej interpretacji badań;

- 4) samodzielnego przekazywania wyników procesu diagnostycznego różnym adresatom,
- 5) samodzielnego planowania dalszego postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w klinice lub oddziale psychiatrycznym lub centrum zdrowia psychicznego.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł III

Psychologiczne koncepcje wyjaśniania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Psychologiczne koncepcje wyjaśniania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Psychologiczne mechanizmy powstawania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w koncepcjach behawioralno-poznawczych.
- 2) Psychologiczne mechanizmy powstawania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w koncepcjach psychoanalitycznych.
- 3) Psychologiczne mechanizmy powstawania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w koncepcjach systemowych.
- 4) Psychologiczne mechanizmy powstawania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w koncepcjach humanistyczno- egzystencjalnych.
- 5) Psychologiczne mechanizmy powstawania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w innych koncepcjach (teoriach osobowości) wyjaśniających zachowanie człowieka.

Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wyjaśniania zaburzeń w paradygmacie najważniejszych teorii psychologicznych.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

Moduł IV

Poradnictwo i psychoterapia

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice albo oddziale leczenia nerwic lub poradni zdrowia psychicznego lub centrum zdrowia psychicznego, w których prowadzona jest psychoterapia.

1. Kurs specjalizacyjny: „Poradnictwo i psychoterapia”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Poradnictwo: zasady udzielania pomocy osobom zgłaszającym się po poradę.
- 2) Rehabilitacja psychologiczna (modele rehabilitacji, specyfika diagnozy w procesie rehabilitacji, rodzaj interwencji w procesie rehabilitacji).
- 3) Kompetencje psychologa w zakresie poradnictwa zdrowotnego i systemowego podejścia do leczenia psychiatrycznego.
- 4) Psychoterapia:
 - a) miejsce psychoterapii w postępowaniu leczniczym,
 - b) psychoterapia zorientowana psychoanalitycznie,
 - c) psychoterapia zorientowana behawioralnie-poznawczo,
 - d) psychoterapia zorientowana humanistycznie,
 - e) psychoterapia systemowa,
 - f) formy psychoterapii (psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna, małżeńska) i ich zastosowanie,
 - g) przebieg procesu psychoterapii i czynniki lecznicze psychoterapii.
- 5) Inne formy pomocy psychologicznej (oddziaływania psychoedukacyjne, profilaktyczne, organizacja społeczności terapeutycznej, grupy samopomocy).
- 6) Wskazania do stosowania różnych form pomocy psychologicznej.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) określenia rodzaju niezbędnej pomocy psychologicznej dostosowanej do rodzaju zaburzenia i aktualnego stanu pacjenta;
- 2) stosowania wybranych form pomocy psychologicznej w warunkach ambulatoryjnych i szpitalnych;
- 3) zaplanowania własnego kształcenia się w psychoterapii.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Poradnictwo i psychoterapia”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w poradni albo oddziale leczenia zaburzeń nerwicowych jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące poradnictwa, psychoterapii, rehabilitacji psychologicznej i innych form pomocy psychologicznej. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące jednym z warunków zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu stażu psycholog wykaże się umiejętnością:

- 1) samodzielnego określenia rodzaju niezbędnej pomocy psychologicznej dostosowanej do rodzaju zaburzenia i stanu pacjenta;
- 2) samodzielnego stosowania wybranych form pomocy psychologicznej w warunkach ambulatoryjnych i szpitalnych.

Czas trwania stażu:

240 godzin = 40 dni roboczych (2 miesiące).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w klinice albo oddziale leczenia nerwic lub poradni zdrowia psychicznego lub centrum zdrowia psychicznego, w których prowadzona jest psychoterapia.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł V

Rehabilitacja i metody działań środowiskowych

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w oddziale rehabilitacyjnym lub zespole leczenia środowiskowego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Rehabilitacja i metody działań środowiskowych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Społeczna rehabilitacja zaburzeń psychicznych. Środowiskowe metody pomocy osobom z zaburzeniami psychotycznymi. Zadania i rola psychologa klinicznego.
- 2) Modele rehabilitacji w zaburzeniach psychicznych.
- 3) Nowe kierunki pomocy psychologicznej dla osób chorujących psychicznie.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) dostosowania własnych form pracy do specyfiki placówki służby zdrowia zatrudniającej psychologa klinicznego;
- 2) kontaktowania się z innymi pracownikami służby zdrowia, przekazywania wiedzy psychologicznej współpracownikom.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Rehabilitacja i metody działań środowiskowych”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w oddziale rehabilitacyjnym lub zespole leczenia środowiskowego jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące stosowania wybranych metod działań środowiskowych i rehabilitacji. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres umiejętności praktycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu stażu psycholog wykaże się umiejętnością:

- 1) samodzielnego stosowania różnych form pracy i dostosowania ich do specyfiki placówki służby zdrowia;
- 2) kontaktowania się z innymi pracownikami służby zdrowia.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w oddziale rehabilitacyjnym lub zespole leczenia środowiskowego.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł VI

Psychologia kliniczna w orzecznictwie sądowym

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w oddziale psychiatrii sądowej.

1. Kurs specjalizacyjny: „Psychologia kliniczna w orzecznictwie sądowym”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Przedmiot i zakres psychologicznej ekspertyzy sądowej.
- 2) Specyfika klinicznej diagnozy psychologicznej dla celów orzecznictwa sądowego.
- 3) Zasady sporządzania ekspertyzy psychologicznej dla celów sądowych.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) zaplanowania, przeprowadzenia i wykorzystania wyników badań psychologicznych dla potrzeb orzecznictwa sądowego.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Psychologia kliniczna w orzecznictwie sądowym”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w oddziale psychiatrii sądowej jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące orzecznictwa sądowego. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące jednym z warunków zaliczenia.

Zakres umiejętności praktycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu stażu psycholog wykaże się umiejętnością:

- 1) samodzielnego przeprowadzenia klinicznej diagnozy psychologicznej dla celów orzecznictwa sądowego;
- 2) samodzielnego sporządzania ekspertyzy psychologicznej pod nadzorem specjalisty psychologa klinicznego dla celów sądowych.

Czas trwania stażu:

120 godzin= 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w oddziale psychiatrii sądowej.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł VII

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu

Oczekuje się, że psycholog po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu psychologa klinicznego oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
 - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu psychologa klinicznego:
 - a) definicja zawodu psychologa klinicznego,
 - b) prawo wykonywania zawodu psychologa,
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe psychologa klinicznego,
 - d) kwalifikacje zawodowe,
 - e) eksperyment medyczny,
 - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
 - g) dokumentacja medyczna,
 - h) prawa pacjenta a powinności psychologa klinicznego;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządu zawodowego psychologów:
 - a) zadania Krajowej Izby Psychologów i regionalnych izb psychologów,
 - b) prawa i obowiązki członków samorządu psychologów,
 - c) odpowiedzialność zawodowa psychologa klinicznego – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna psychologa klinicznego – karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Forma zaliczenia kursu:

Sprawdzian z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Czas trwania kursu: 12 godzin (2 dni).

5. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

Psycholog realizujący szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychologii klinicznej powinien systematycznie kształcić się pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie literatury fachowej a także korzystać z innych form zdobywania wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

A. Przygotowanie pracy pogładowej

Psychologa zobowiązany jest do przygotowania pod kierunkiem kierownika specjalizacji pracy pogładowej lub oryginalnej z dziedziny psychologii klinicznej.

B. Uczestniczenie w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Psycholog powinien brać udział we wskazanych przez kierownika specjalizacji wybranych seminariach, posiedzeniach szkoleniowych, sympozjach, konferencjach lub innych formach kształcenia, organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe, dotyczących problematyki psychologii klinicznej.

C. Studiowanie piśmiennictwa

Psycholog w toku całego szkolenia specjalizacyjnego jest zobowiązany pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie i studiowanie literatury fachowej polskiej i obcojęzycznej dotyczącej psychologii klinicznej.

6. METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Psycholog w czasie szkolenia specjalizacyjnego zdaje poniższe zaliczenia:

- 1) sprawdzian po każdym kursie specjalizacyjnym z zakresu wiedzy objętej programem kursu - u kierownika naukowego kursu;
- 2) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego - u opiekuna stażu kierunkowego;
- 3) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem danego modułu u kierownika specjalizacji;

B. Ocena pracy pogładowej lub oryginalnej

Oceny i zaliczenia przygotowanej przez psychologa pracy pogładowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena uczestniczenia w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Zaliczenia uczestniczenia w wybranych formach kształcenia organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe dokonuje kierownik specjalizacji w oparciu o zaświadczenie towarzystwa naukowego.

D. Ocena znajomości piśmiennictwa

Psycholog przedstawia sprawozdanie z przeglądu literatury fachowej - jeden raz w roku. Oceny dokonuje kierownik specjalizacji.

Wykaz lektur podstawowych

1. Cierpiałkowska L., Sęk H.(red.).Psychologia kliniczna, Wyd. Naukowe PWN
2. Czabała Cz., Kuczyńska (2015).Poradnictwo psychologiczne. Wyd. Naukowe PWN.
3. Gierowski J. K., Jaśkiewicz - Obydzińska T., (2008). Najda M. Psychologia w postępowaniu karnym. Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa
4. Ackerman M. J. Podstawy psychologii sądowej. (2005). Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk

UWAGA: Każdy z prowadzących zajęcia zobowiązany jest przedstawiać dodatkowe aktualne lektury związane z omawianym zagadnieniem.

II. SPECJALISTYCZNY BLOK SZCZEGÓŁOWY PSYCHOLOGIA KLINICZNA CHORÓB SOMATYCZNYCH

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia

Doskonalenie wiedzy w dziedzinie psychosomatyki i somatopsychiki. Nabycie umiejętności w samodzielnej pracy w zakresie czynności diagnozy i terapii psychologicznej u chorych somatycznie, współdziałania z różnymi specjalistami medycyny oraz organizowanie i prowadzenie szkoleń specjalistycznych dla psychologów.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie PSYCHOLOGIA KLINICZNA CHORÓB SOMATYCZNYCH:

- 1) samodzielne diagnozowanie w oparciu o metody psychologiczne czynników psychologicznych istotnych w etiologii i rozwoju choroby somatycznej;
- 2) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna z chorującymi somatycznie i ich rodzinami;
- 3) samodzielne planowanie strategii postępowania psychologicznego ukierunkowanego na redukcję czynników ryzyka choroby somatycznej;
- 4) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychosomatycznego u chorych somatycznie;
- 5) praca badawcza w dziedzinie psychologii klinicznej chorób somatycznych.

C. Sposób organizacji szkolenia

Blok specjalistyczny w zakresie psychologii klinicznej chorób somatycznych realizowany jest w formie 6 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych.

2. CZAS TRWANIA SZKOLENIA

Szkolenie specjalizacyjne w zakresie specjalistycznego bloku szczegółowego psychologia kliniczna chorób somatycznych trwa 2 lata.

Program szkolenia specjalizacyjnego uzupełniający dla psychologów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie psychologii klinicznej

<p align="center">Plan kształcenia bloku specjalistycznego PSYCHOLOGIA KLINICZNA CHOROÓB SOMATYCZNYCH</p> <p align="center">Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe</p>	<p align="center">Liczba godzin</p>	<p align="center">Liczba dni roboczych</p>
<p>Moduł I Psychologiczne teorie zachowań i możliwości ich wykorzystania w praktyce psychologicznej wobec chorych somatycznie</p> <p>Kurs specjalizacyjny:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Psychologiczne teorie regulacji zachowania i możliwości ich wykorzystania w praktyce psychologicznej” <p>Staż kierunkowy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Psychologiczne teorie regulacji zachowania i możliwości ich wykorzystania w praktyce psychologicznej”; staż w klinice/oddziale chorób somatycznych 	<p align="center">18</p> <p align="center">120</p>	<p align="center">3</p> <p align="center">20</p>
<p>Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p>138</p>	<p>23</p>
<p>Moduł II Symptomatologia i terapia chorób somatycznych</p> <p>Kurs specjalizacyjny:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Symptomatologia i terapia chorób somatycznych” <p>Staż kierunkowy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Symptomatologia i terapia chorób somatycznych” staż w klinice/oddziale chorób somatycznych 	<p align="center">30</p> <p align="center">240</p>	<p align="center">5</p> <p align="center">40</p>
<p>Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p>270</p>	<p>45</p>
<p>Moduł III Dynamika zmian psychicznych w przebiegu chorób somatycznych</p> <p>Kurs specjalizacyjny:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Dynamika zmian psychicznych w przebiegu chorób somatycznych” <p>Staż kierunkowy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Dynamika zmian psychicznych w przebiegu chorób somatycznych”; staż w klinice/oddziale chorób somatycznych 	<p align="center">18</p> <p align="center">120</p>	<p align="center">3</p> <p align="center">20</p>
<p>Razem czas szkolenia w ramach modułu</p>	<p>138</p>	<p>23</p>
<p>Moduł IV Specyfika diagnozy psychologicznej w chorobach somatycznych</p> <p>Kurs specjalizacyjny:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Specyfika diagnozy psychologicznej w chorobach somatycznych” 	<p align="center">18</p>	<p align="center">3</p>

3. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: psychologia kliniczna chorób somatycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Poznanie specyfiki chorób i zaburzeń psychosomatycznych: choroby układu krążenia, choroby układu pokarmowego, choroby układu oddechowego, choroby układu endokrynologicznego, choroby dermatologiczne, choroby nowotworowe, choroby reumatyczne; zaburzenia: odżywiania.
- 2) Poznanie zależności somatopsychicznych – dróg oddziaływania stanu somatycznego na procesy i mechanizmy regulacji psychicznej. Funkcje somatyczne i ich poznawcze, emocjonalne i behawioralne odzwierciedlenie.
- 3) Psychoneuroimmunologia – jej znaczenie w rozumieniu zależności między psyche i soma.
- 4) Model biomedyczny i model biopsychospołeczny – ich konsekwencje dla diagnozy i terapii osób chorych somatycznie.
- 5) Psychologia zdrowia – zmiana perspektywy w podejściu do chorych somatycznie i sposobu ich leczenia.
- 6) Zapoznanie się z psychologicznymi i psychofizjologicznymi metodami badań reakcji emocjonalnych, postaw, przejawów zachowań w wybranych psychosomatycznych jednostkach chorobowych.
- 7) Nabycie wiedzy na temat opracowywania i stosowania w praktyce programów profilaktyki pierwotnej i wtórnej chorób cywilizacyjnych oraz programów promocji zdrowia.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: psychologia kliniczna chorób somatycznych

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia psycholog wykaże się umiejętnościami:

- 1) budowania planu diagnostycznego, stawiania hipotez i ich weryfikacji w oparciu o standardowe techniki psychologiczne, metody diagnostyczne (Kwestionariusze, skale itp.) stosowane na gruncie psychosomatyki i psychologii zdrowia oraz konstruowane doraźnie metody celem pełniejszego poznania problemów chorego somatycznie (wynikających ze specyfiki schorzenia);
- 2) opanowania wybranych technik diagnozy psychofizjologicznej (np.: aktywności elektrodermalnej, aktywności układu sercowo-naczyniowego);
- 3) opanowania metod terapii psychologicznej szczególnie przydatnych w chorobach somatycznych takich jak: modyfikacji zachowań, technik poznawczo-behawioralnych, techniki relaksacji (zmniejszanie napięcia psychofizycznego), metody biologicznego sprzężenia (biofeedback), technik pracy z rodziną;
- 4) oceniania skutków podejmowanych przez psychologa jego własnych działań (terapeutycznych, rehabilitacyjnych);
- 5) współpracy z innymi specjalistami (lekarz, mgr rehabilitacji ruchowej, socjolog) celem integracji sposobów skutecznego oddziaływania terapeutycznego i profilaktycznego.

4. MODUŁY BLOKU SPECJALISTYCZNEGO PSYCHOLOGIA KLINICZNA CHORÓB SOMATYCZNYCH

MODUŁ I

Psychologiczne teorie zachowań i możliwości ich wykorzystania w praktyce psychologicznej wobec chorych somatycznie.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale chorób somatycznych.

1. Kurs specjalizacyjny: „Psychologiczne teorie regulacji zachowania i możliwości ich wykorzystania w praktyce psychologicznej”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Pojęcie zachowania i jego roli w etiologii, leczeniu i rehabilitacji chorób somatycznych.
- 2) Udział czynników poznawczych, emocjonalnych i temperamentalnych w przebiegu i leczeniu choroby somatycznej.
- 3) Złożone wzory zachowania i typy osobowości – ich znaczenie dla rozwoju i przebiegu chorób somatycznych.
- 4) Podejście patogenetyczne i salutogenetyczne dla praktyki psychologicznej.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) definiowania zachowania i jego roli w etiologii, leczeniu i rehabilitacji chorób somatycznych;
- 2) rozumienia i wyjaśniania zachowania chorego zarówno z perspektywy patogenetycznej jak i salutogenetycznej;
- 3) różnicowania czynników poznawczych, emocjonalnych, i temperamentalnych i złożonych wzorów zachowań w przebiegu i leczeniu choroby somatycznej;
- 4) planowania i przeprowadzenia skutecznej klinicznej interwencji psychologicznej wobec chorujących somatycznie oraz ich rodzin.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Psychologiczne teorie regulacji zachowania i możliwości ich wykorzystania w praktyce psychologicznej”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w klinice lub oddziale chorób somatycznych jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące stosowania wybranych teorii regulacji zachowania w praktyce psychologicznej. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) definiowania zachowania i jego roli w etiologii, leczeniu i rehabilitacji chorób somatycznych;
- 2) rozumienia i wyjaśniania zachowania chorego zarówno z perspektywy patogenetycznej jak i salutogenetycznej;
- 3) różnicowania czynników poznawczych, emocjonalnych, i temperamentalnych i złożonych wzorów zachowań w przebiegu i leczeniu choroby somatycznej;
- 4) planowania i przeprowadzenia skutecznej klinicznej interwencji psychologicznej wobec chorujących somatycznie oraz ich rodzin.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice lub oddziale chorób somatycznych.

Sposób zaliczenia:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł II

Symptomatologia i terapia chorób somatycznych

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w oddziale lub klinice chorób somatycznych.

1. Kurs specjalizacyjny: „Symptomatologia i terapia chorób somatycznych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Najczęściej występujące patomechanizmy chorób somatycznych – na przykładzie wybranych chorób.
- 2) Charakterystyka stanów emocjonalnych najczęściej występujących w przebiegu chorób somatycznych.
- 3) Zmiany zachowań i trudności adaptacyjne w przebiegu chorób somatycznych.
- 4) Charakterystyka dynamiki procesu chorobowego i jej znaczenie dla podejmowania oddziaływań psychologicznych.
- 5) Formy pomocy i terapii psychologicznej stosowane w leczeniu chorób somatycznych.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wyjaśniania patomechanizmu wybranych chorób somatycznych;
- 2) dokonywania charakterystyki stanów emocjonalnych, zachowań i trudności adaptacyjnych najczęściej występujących w przebiegu chorób somatycznych;
- 3) dokonywania charakterystyki dynamiki procesu chorobowego i jej znaczenia dla podejmowania oddziaływań psychologicznych.

Czas trwania kursu:

30 godzin (5 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Symptomatologia i terapia chorób somatycznych”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w oddziale lub klinice jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące stosowania wybranych metod terapii chorób somatycznych. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wyjaśniania patomechanizmu i klinicznej diagnozy psychologicznej wybranych chorób somatycznych;
- 2) dokonywania oceny zależności między rodzajem i nasileniem emocji a reakcjami somatycznymi organizmu pacjenta;
- 3) doboru właściwych sposobów pomocy psychologicznej i terapii w zależności od stanu somatycznego i fazy choroby pacjenta.

Czas trwania stażu:

240 godzin = 40 dni roboczych (2 miesiące).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice lub oddziale chorób somatycznych.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł III

Dynamika zmian psychicznych w przebiegu chorób somatycznych.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w oddziale lub klinice chorób somatycznych.

1. Kurs specjalizacyjny: „Dynamika zmian psychicznych w przebiegu chorób somatycznych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Poznanie wpływu zmian somatycznych na funkcjonowanie psychiczne chorego.
- 2) Konsekwencje przebiegu choroby i jej leczenia dla funkcjonowania psychicznego chorego.
- 3) Psychologiczne wskaźniki skuteczności udzielanej pomocy i terapii psychologicznej.
- 4) Ocena stanu somatycznego i psychicznego w przebiegu leczenia i rehabilitacji.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania wpływu zmian somatycznych na funkcjonowanie psychiczne chorego;
- 2) rozpoznawanie i różnicowanie zmian w psychicznym funkcjonowaniu chorego ze względu na przebieg choroby i jej leczenia;
- 3) rozpoznawania wskaźników skuteczności udzielanej pomocy i terapii psychologicznej;
- 4) oceny stanu somatycznego i psychicznego w przebiegu leczenia i rehabilitacji.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Dynamika zmian psychicznych w przebiegu chorób somatycznych”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w oddziale lub klinice chorób somatycznych jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące mechanizmów kontroli przebiegu procesu terapii i rehabilitacji. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania wpływu zmian somatycznych na funkcjonowanie psychiczne chorego;
- 2) rozpoznawanie i różnicowanie zmian w psychicznym funkcjonowaniu chorego ze względu na przebieg choroby i jej leczenia;
- 3) określania wskaźników skuteczności udzielanej pomocy i terapii psychologicznej;
- 4) diagnozy stanu somatycznego i psychicznego w przebiegu leczenia i rehabilitacji.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice lub oddziale chorób somatycznych.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł IV

Specyfika diagnozy psychologicznej w chorobach somatycznych

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale chorób somatycznych.

1. Kurs specjalizacyjny: „Specyfika diagnozy psychologicznej w chorobach somatycznych”.

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Formułowanie hipotez diagnostycznych i konstruowanie planu ich weryfikacji z uwzględnieniem specyfiki chorych somatycznie.
- 2) Zasady integrowania informacji z przeprowadzonych badań klinicznych w diagnozie psychologicznej.
- 3) Rozumienie konieczności diagnozowania zachowań antyzdrowotnych, przyzwyczajzeń oraz kontekstu społecznego i sytuacji, w której żyje pacjent.
- 4) Umiejętność współpracy z rodziną oraz diagnozy jej możliwości współpracy ze względu na potrzeby wynikające z przebiegu choroby somatycznej u ich bliskiego.
- 5) Umiejętność łączenia diagnozy psychologicznej z diagnozą lekarską celem integracji procesu leczniczo - terapeutycznego.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) samodzielnego konstruowania i weryfikowania hipotez diagnostycznych adekwatnie do potrzeb chorych somatycznie,
- 2) doboru metod i technik diagnozy psychologicznej wraz z interpretacją wyników badań diagnostycznych,
- 3) diagnozowania zachowań chorobowych, czyli tzw. antyzdrowotnych, stylu życia, w szczególności przyzwyczajzeń
- 4) diagnozowania kontekstu społecznego i sytuacji w której żyje pacjent (jego relacji interpersonalnych i funkcjonowania rodziny),
- 5) wyznaczanie dalszego postępowania psychologicznego w oparciu o syntezę wyników badań medycznych i psychologicznych charakterystycznych dla danej jednostki chorobowej.
- 6) Rozumienia sytuacji chorego w kontekście funkcjonowania systemu rodzinnego

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Specyfika diagnozy psychologicznej w chorobach somatycznych”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w oddziale lub klinice chorób somatycznych jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące diagnozy psychologicznej i stosowania wybranych metod terapii przy uwzględnieniu specyfiki choroby somatycznej oraz etapu leczenia i rehabilitacji. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) samodzielnego konstruowania i weryfikowania hipotez diagnostycznych;
- 2) doboru metod i technik diagnozy psychologicznej wraz z interpretacją wyników badań diagnostycznych;
- 3) diagnozowania zachowań antyzdrowotnych, stylu życia i przyzwyczajzeń;
- 4) diagnozowania kontekstu społecznego i sytuacji, w której żyje pacjent (jego relacji interpersonalnych i funkcjonowania rodziny);
- 5) wyznaczanie dalszego postępowania psychologicznego w oparciu o syntezę wyników badań medycznych i psychologicznych charakterystycznych dla danej jednostki chorobowej.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w oddziale lub klinice chorób somatycznych.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł V

Pomoc, terapia, interwencja psychologiczna w chorobach somatycznych

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale chorób somatycznych lub sanatorium.

1. Kurs specjalizacyjny: „Pomoc, terapia, interwencja psychologiczna w chorobach somatycznych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Specyficzne formy reakcji psychicznych (poznawczych, emocjonalnych, behawioralnych) w związku z diagnozą choroby somatycznej (np. zawał serca, choroba nowotworowa, AIDS) i sposoby oddziaływań psychologicznych.
- 2) Psychologiczne problemy związane z propozycjami terapeutycznymi (leczenie technikami inwazyjnymi, leczenie zachowawcze).
- 3) Problematyka bólu oraz ograniczeń wynikających z procesu terapii. Metody psychologicznego oddziaływania i wspomaganie ukierunkowane na te problemy.
- 4) Etap leczenia (ostra faza choroby, okres leczenia zachowawczego, leczenie chirurgiczne, rehabilitacja szpitalna i poszpitalna) i charakterystyczne problemy psychologiczne związane z etapami leczenia.
- 5) Dostosowanie sposobów oddziaływania psychologicznego do przeważających na danym etapie leczenia problemów (np. terapia wyjaśniająca, podtrzymująca, pomoc w lepszym rozumieniu siebie, techniki relaksacyjne, wypracowanie sposobów radzenia sobie ze stresem, modyfikacja zachowań).
- 6) Pomoc psychologiczna w stanach terminalnych.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) doboru metod oddziaływania psychologicznego adekwatnych do problemów psychologicznych chorego związanych z etapami i sposobami leczenia choroby;
- 2) dostosowania programu postępowania psychologicznego z chorym do programu leczenia i rehabilitacji;
- 3) pracy z pacjentem chorym terminalnie i jego rodziną;
- 4) dokonywania oceny skuteczności oddziaływania psychologicznego poprzez weryfikację własnych ocen z ocenami członków zespołu terapeutycznego.

Czas trwania kursu:

24 godziny (4 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Pomoc, terapia, interwencja psychologiczna w chorobach somatycznych”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w uprawnionym oddziale specjalistycznym (w tym rehabilitacyjnym) jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące metod terapii psychologicznej w różnych chorobach somatycznych, na różnym etapie ich leczenia. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) doboru metod oddziaływania psychologicznego adekwatnych do problemów psychologicznych chorego związanych z etapami i sposobami leczenia choroby;
- 2) dostosowania programu postępowania psychologicznego z chorym do programu leczenia i rehabilitacji;
- 3) pracy z pacjentem chorym terminalnie i jego rodziną;
- 4) dokonywania oceny skuteczności oddziaływania psychologicznego poprzez weryfikację własnych ocen z ocenami członków zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice lub oddziale chorób somatycznych/sanatorium.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł VI

Profilaktyka, promocja i prewencja zdrowia w chorobach somatycznych.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego.

1. Kurs: “Profilaktyka, promocja i prewencja zdrowia w chorobach somatycznych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Zapoznanie z założeniami profilaktyki pierwotnej i wtórnej chorób cywilizacyjnych (np. choroba niedokrwienna, cukrzyca, choroby nowotworowe i niepełnosprawność ruchowa).
- 2) Zapoznanie z psychologiczną problematyką stylu życia i jego konsekwencji zdrowotnych we wszystkich okresach rozwojowych człowieka.
- 3) Poznanie psychologicznych sposobów wyjaśniania relacji psychika – zdrowie – choroba.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) prowadzenia badań psychologicznych mających na celu określenie czynników stanowiących psychologiczne ryzyko choroby somatycznej oraz badań prowadzących do wyselekcjonowania grup wysokiego ryzyka choroby;
- 2) podjęcia działań modyfikujących zachowanie (w kierunku zachowań zdrowotnych) w różnych grupach wiekowych, oraz w grupach szczególnego ryzyka (np. żyjących w dużym stresie);
- 3) wpływania na motywację jednostek wybranych grup z populacji (chory o wysokim ryzyku choroby itp.) do podejmowania działań prozdrowotnych.

Czas trwania kursu:

12 godzin (2 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

Moduł VII

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu

Oczekuje się, że psycholog po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu psychologa klinicznego oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
 - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu psychologa klinicznego:
 - a) definicja zawodu psychologa klinicznego,
 - b) prawo wykonywania zawodu psychologa,
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe psychologa klinicznego,
 - d) kwalifikacje zawodowe,
 - e) eksperyment medyczny,
 - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
 - g) dokumentacja medyczna,
 - h) prawa pacjenta a powinności psychologa klinicznego;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządu zawodowego psychologów:

- a) zadania Krajowej Izby Psychologów i regionalnych izb psychologów,
- b) prawa i obowiązki członków samorządu psychologów,
- c) odpowiedzialność zawodowa psychologa klinicznego – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna psychologa klinicznego – karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Forma zaliczenia kursu:

Sprawdzian z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Czas trwania kursu: 12 godzin (2 dni).

5. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

Psycholog realizujący szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychologii klinicznej powinien systematycznie kształcić się pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie literatury fachowej a także korzystać z innych form zdobywania wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

A. Przygotowanie pracy pogładowej

Psychologa zobowiązany jest do przygotowania pod kierunkiem kierownika specjalizacji pracy pogładowej lub oryginalnej z dziedziny psychologii klinicznej.

B. Uczestniczenie w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Psycholog powinien brać udział we wskazanych przez kierownika specjalizacji wybranych seminariach, posiedzeniach szkoleniowych, sympozjach, konferencjach lub innych formach kształcenia, organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe, dotyczących problematyki psychologii klinicznej.

C. Studiowanie piśmiennictwa

Psycholog w toku całego szkolenia specjalizacyjnego jest zobowiązany pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie i studiowanie literatury fachowej polskiej i obcojęzycznej dotyczącej psychologii klinicznej.

6. METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Psycholog w czasie szkolenia specjalizacyjnego zdaje poniższe zaliczenia:

- 1) sprawdzian po każdym kursie specjalizacyjnym z zakresu wiedzy objętej programem kursu - u kierownika naukowego kursu;
- 2) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego - u opiekuna stażu kierunkowego;
- 3) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem danego modułu u kierownika specjalizacji;

B. Ocena pracy pogładowej lub oryginalnej

Oceny i zaliczenia przygotowanej przez psychologa pracy pogładowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena uczestniczenia w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Zaliczenia uczestniczenia w wybranych formach kształcenia organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe dokonuje kierownik specjalizacji w oparciu o zaświadczenie towarzystwa naukowego.

D. Ocena znajomości piśmiennictwa

Psycholog przedstawia sprawozdanie z przeglądu literatury fachowej - jeden raz w roku. Oceny dokonuje kierownik specjalizacji.

Wykaz lektur obowiązkowych.

- 1) Basińska, M. (2009). *Funckjonowanie psychologiczne pacjentów w wybranych chorobach endokrynologicznych. Uwarunkowania somatyczne i osobowościowe.* Bydgoszcz: Wyd. UKW.
- 2) Bętkowska-Korpała, B. i Gierowski J., K. (red). 2007. *Psychologia lekarska w leczeniu chorych somatycznie.* Kraków: Wyd. UJ.
- 3) Heszen I. i Sęk H. (2007) *Psychologia zdrowia.* Warszawa: PWN.
- 4) Rogiewicz, M.(2015). *Praktyczny podręcznik psychonkologii dorosłych.* Warszawa: Medycyna Praktyczna.
- 5) Walden-Gauszko K. (red.) 2006. *Psychoonkologia w praktyce klinicznej.* Warszawa: PZWL.
- 6) Włodarczyk, D. i Winecka, A. (2006). *Psychologia medyczna.* Warszawa: PZWL.
- 7) Wrześniewski, K. i Włodarczyk, D. (red.). 2004. *Choroba niedokrwienna serca – psychologiczne aspekty leczenia i zapobiegania.* Gdańsk: GWP.

UWAGA: Każdy z prowadzących zajęcia zobowiązany jest przedstawiać dodatkowe aktualne lektury związane z przedstawionym zagadnieniem

III. SPECJALISTYCZNY BLOK SZCZEGÓŁOWY NEUROPSYCHOLOGIA KLINICZNA

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia

Celem kształcenia jest przygotowanie psychologa do samodzielnej praktycznej pracy diagnostycznej i terapeutycznej z chorymi, u których biologiczna patologia mózgu spowodowała zaburzenia w szeroko rozumianym zachowaniu.

/uwaga: termin zachowanie (ang. behaviour) lub czynności behawioralne rozumiany jest tu jako opisowy konstrukt obejmujący 3 funkcjonalne systemy: 1) poznawczy, 2) emocjonalno-motywacyjny, 3) wykonawczy./

Realizacja powyższego celu prowadzi poprzez następujące cele szczegółowe:

- 1) Nabywanie aktualnej wiedzy z zakresu neuropsychologii klinicznej oraz wybranych aspektów neurologii, psychiatrii, neuroradiologii i neurobiologii, umożliwiającej praktyczne rozumienie problemów zaburzeń będących konsekwencją uszkodzenia mózgu; problemów dotyczących przede wszystkim pacjenta, ale też jego bliskich.
- 2) Rozwój świadomości metodologicznej (ze szczególnym wyróżnieniem znajomości procedur pomiarowych).
- 3) Rozwój umiejętności praktycznych w diagnostyce i rehabilitacji neuropsychologicznej (znajomość procedur terapeutycznych adekwatnych do określonych dysfunkcji).
- 4) Nabywanie i doskonalenie umiejętności w działalności eksperckiej, orzeczniczej w prowadzeniu badań teoretycznych z zakresu neuropsychologii klinicznej, umiejętności pracy w interdyscyplinarnych zespołach klinicznych.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie NEUROPSYCHOLOGIA KLINICZNA

- 1) samodzielna praca diagnostyczno-terapeutyczna w zakresie neuropsychologii;
- 2) samodzielne diagnozowanie w oparciu o metody psychologiczne czynników psychologicznych w etiologii chorób układu nerwowego;
- 3) prowadzenie diagnozy, pomocy i terapii psychologicznej w chorobach układu nerwowego;
- 4) samodzielne planowanie strategii postępowania psychologicznego ukierunkowanego na redukcję czynników ryzyka chorób układu nerwowego;
- 5) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych u chorych somatycznie.

C. Sposób organizacji szkolenia

Blok specjalistyczny w zakresie neuropsychologii klinicznej realizowany jest w formie 7 modułów obejmujących 7 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych.

2. CZAS TRWANIA SZKOLENIA

Szkolenie specjalizacyjne w zakresie specjalistycznego bloku szczegółowego neuropsychologia kliniczna trwa 2 lata.

Plan kształcenia bloku specjalistycznego NEUROPSYCHOLOGIA KLINICZNA Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba godzin	Liczba dni roboczych
Moduł I Mózgowa organizacja zachowania z perspektywy neuropsychologii i nauk neurobiologicznych Kurs specjalizacyjny: 1. „Mózgowa organizacja zachowania z perspektywy neuropsychologii i nauk neurobiologicznych”	18	3
Razem czas szkolenia w ramach modułu	18	3
Moduł II Konsekwencje psychologiczne uszkodzenia mózgu o zróżnicowanej etiologii, charakterystyce lokalizacyjnej i etiologicznej Kurs specjalizacyjny: 1. „Konsekwencje psychologiczne uszkodzenia mózgu o zróżnicowanej etiologii, charakterystyce lokalizacyjnej i etiologicznej” Staż kierunkowy: 1. „Konsekwencje psychologiczne uszkodzenia mózgu o zróżnicowanej etiologii, charakterystyce lokalizacyjnej i etiologicznej”; staż w klinice/oddziale neurologicznym z pododdziałem udarowym	18 240	3 40
Razem czas szkolenia w ramach modułu	258	43
Moduł III Elementy neuropsychologii dzieci i młodzieży Kurs specjalizacyjny: 1. „Elementy neuropsychologii dzieci i młodzieży” Staż kierunkowy: 1. „Elementy neuropsychologii dzieci i młodzieży” staż w klinice/oddziale neurologii dziecięcej lub neurochirurgii dziecięcej lub ośrodka adaptacyjno-rehabilitacyjnym dla dzieci i młodzieży lub ośrodka wczesnej interwencji lub ośrodka wczesnego wspomagania rozwoju	18 120	3 20
Razem czas szkolenia w ramach modułu	138	23

Program szkolenia specjalizacyjnego uzupełniający dla psychologów posiadających
specjalizację I stopnia w dziedzinie psychologii klinicznej

<p>Moduł IV Problemy neuropsychologiczne chorych w wieku podeszłym</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Problemy neuropsychologiczne chorych w wieku podeszłym”</p> <p>Staż kierunkowy: 1. „Specyfika oceny neuropsychologicznej chorych z patologią mózgowia i w zaawansowanym wieku”; staż w klinice/oddziale psychogeriatрії/geriatрії</p>	18	3
Razem czas szkolenia w ramach modułu	138	23
<p>Moduł V Specyficzne problemy neuropsychologiczne chorych w oddziale neurochirurgii</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Specyficzne problemy neuropsychologiczne chorych w oddziale neurochirurgii”</p> <p>Staż kierunkowy: 1. „Specyficzne problemy neuropsychologiczne chorych w oddziale neurochirurgii”; staż w klinice/oddziale neurochirurgii</p>	18	3
Razem czas szkolenia w ramach modułu	138	23
<p>Moduł VI Praktyczne aspekty diagnostyki neuropsychologicznej</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Praktyczne aspekty diagnostyki neuropsychologicznej”</p>	18	3
Razem czas szkolenia w ramach modułu	18	3
<p>Moduł VII Pomoc i rehabilitacja neuropsychologiczna</p> <p>Kurs specjalizacyjny: 1. „Pomoc i rehabilitacja neuropsychologiczna”</p> <p>Staż kierunkowy: 1. „Pomoc i rehabilitacja neuropsychologiczna” staż w klinice/oddziale rehabilitacji neurologicznej</p>	18	3
Razem czas szkolenia w ramach modułu	138	23
<p>Moduł VIII Kurs specjalizacyjny jednolity: 1. „Prawo medyczne”</p>	12	2
Podsumowanie czasu szkolenia wszystkich modułów	858	143

Staż podstawowy	600	100
Ogółem czas trwania szkolenia	1458	243
Samokształcenie		201
Urlopy wypoczynkowe		52
Dni ustawowo wolne od pracy		26
Ogółem czas trwania bloku specjalistycznego neuropsychologia kliniczna		522

3. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: neuropsychologia kliniczna

Oczekuje się, że w wyniku szkolenia psycholog nabeździe wiedzę:

- 1) Współczesne rozumienie zagadnień mózgowej organizacji czynności behawioralnych, czyli leżących u podstaw zachowania.
- 2) Wieloaspektowość skutków biologicznego uszkodzenia mózgu o różnej etiologii i charakterystyce lokalizacyjnej.
- 3) Deficyty neuropsychologiczne chorego ze strukturalną patologią mózgowia: charakterystyka obrazu klinicznego, patomechanizmy, wpływ różnic indywidualnych na obraz zaburzeń.
- 4) Teoretyczne podstawy różnych podejść i metod diagnostycznych; reprezentatywny dla praktyki klinicznej repertuar narzędzi diagnostycznych.
- 5) Zasady planowania i realizacji procesu diagnostycznego. Typowe błędy pomiaru.
- 6) Teoretyczne przesłanki odbudowy funkcji po uszkodzeniu mózgu.
- 7) Różne formy rehabilitacji: restytucyjna i kompensacyjna.
- 8) Funkcjonalne metody obrazowania mózgu – znaczenie danych uzyskiwanych na podstawie tych metod dla działalności neuropsychologa.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: neuropsychologia kliniczna

Oczekuje się, że w wyniku szkolenia psycholog nabeździe umiejętność:

- 1) myślenia o problemach pacjenta neurologicznego w kategoriach uwarunkowań biologicznych, psychologicznych, społecznych i kulturowych;
- 2) planowania i realizacji postępowania diagnostycznego;
- 3) biegłego posługiwania się podstawowym zbiorem metod pozyskiwania danych klinicznych i ich interpretacji (obserwacja, wywiad, testy standaryzowane, kliniczne próby eksperymentalne);
- 4) formułowania wniosków z badania stosownie do odbiorcy;
- 5) precyzyjnego i odpowiedzialnego redagowania orzeczeń i ekspertyz;
- 6) prowadzenia długofalowej rehabilitacji neuropsychologicznej oraz udzielania pomocy doraźnej;
- 7) oceny efektów pracy terapeutycznej;
- 8) prowadzenia badań teoretycznych z zakresu neuropsychologii klinicznej.

4. MODUŁY BLOKU SPECJALISTYCZNEGO NEUROPSYCHOLOGIA KLINICZNA

Moduł I

Mózgowa organizacja zachowania z perspektywy neuropsychologii i nauk neurobiologicznych.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Mózgowa organizacja zachowania z perspektywy neuropsychologii i nauk neurobiologicznych”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Mózgowe mechanizmy zachowania w ujęciu neuropsychologii klinicznej: pojęcie lokalizacji wyższych czynności nerwowych, czynnościowa charakterystyka struktur mózgowia, asymetria czynnościowa półkul mózgowych.
- 2) Mechanizmy zachowania w ujęciu neuropsychologii poznawczej: modele teoretyczne wybranych funkcji poznawczych, czynności poznawcze w powiązaniu ze strukturami mózgowia, koncepcje dotyczące przyczyn i form zaburzeń.
- 3) Dynamika zaburzeń behawioralnych i biologiczne procesy patologiczne w uszkodzonym mózgu w zależności od etapu choroby.
- 4) Spontaniczne procesy samonaprawcze – tzw. neuroplastyczność prowokowana uszkodzeniem.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wyjaśniania i przewidywania zaburzeń behawioralnych w konsekwencji uszkodzenia mózgu, przede wszystkim z perspektywy neuropsychologii klinicznej, ale też innych dziedzin, np. neuropsychologii poznawczej, neurobiologii behawioralnej,
- 2) rozumienia przesłanek teoretycznych dla odbudowy zaburzonych funkcji w wyniku uszkodzeń w Centralnym Układzie Nerwowym.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

Moduł II

Konsekwencje psychologiczne uszkodzenia mózgu o zróżnicowanej etiologii, charakterystyce lokalizacyjnej i etiologicznej.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale neurologicznym z pododdziałem udarowym.

1. Kurs specjalizacyjny: „Konsekwencje psychologiczne uszkodzenia mózgu o zróżnicowanej etiologii, charakterystyce lokalizacyjnej i etiologicznej”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Zaburzenia funkcji poznawczych (sposobzenia, pamięci, uwagi, myślenia).
- 2) Zaburzenia językowe: afazje.
- 3) Zaburzenia tzw. wyższej organizacji czynności motorycznej: apraksja
- 4) Zaburzenia tzw. funkcji wykonawczych.
- 5) Zaburzenia procesów emocjonalnych i motywacyjnych.
- 6) Zmiany cech osobowości.
- 7) Procesy postępującej deterioracji – zespoły otępienne.
- 8) Encefalopatie (np. niedokrwiennie-niedotlenieniowa po zatrzymaniu krążenia, wątrobowa i inne).
- 9) Zespoły pseudo- neurologiczne (reakcje dysocjacyjne – diagnostyka różnicowa).

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) Neuropsychologicznej oceny reprezentatywnych w praktyce klinicznej kategorii zaburzeń funkcjonowania behawioralnego chorych po uszkodzeniu mózgu;
- 2) Prowadzenia diagnostyki różnicowej;
- 3) Wnioskowania diagnostycznego;
- 4) Formułowania opinii neuropsychologicznej dla różnych celów oraz formułowania prognoz odnośnie do dalszego przebiegu choroby i jej konsekwencji dla aktywności społeczno-zawodowej chorych.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Konsekwencje psychologiczne uszkodzenia mózgu o zróżnicowanej etiologii, charakterystyce lokalizacyjnej i etiologicznej”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w uprawnionej klinice neurologicznej/ oddziale neurologicznym z pododdziałem udarowym jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące diagnozy neuropsychologicznej. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) neuropsychologicznej oceny reprezentatywnych w praktyce klinicznej kategorii zaburzeń funkcjonowania behawioralnego chorych po uszkodzeniu mózgu,
- 2) prowadzenia diagnostyki różnicowej,

- 3) wnioskowania diagnostycznego,
- 4) formułowania opinii neuropsychologicznej dla różnych celów oraz formułowania prognoz odnośnie do dalszego przebiegu choroby i jej konsekwencji dla aktywności społeczno-zawodowej chorych.

Czas trwania stażu:

240 godzin = 40 dni roboczych (2 miesiące).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice lub oddziale neurologicznym z pododdziałem udarowym.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł III

Elementy neuropsychologii dzieci i młodzieży.

Moduł realizowany jest w formie kursu teoretycznego i stażu kierunkowego w klinice/ oddziale neurologii dziecięcej lub klinice/ oddziale neurochirurgii dziecięcej lub ośrodku adaptacyjno- rehabilitacyjnym dla dzieci i młodzieży lub ośrodku wczesnej interwencji lub ośrodku wczesnego wspomagania rozwoju.

1. Kurs specjalizacyjny: „Elementy neuropsychologii dzieci i młodzieży”.

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Czynniki ryzyka powstania deficytów w funkcjonowaniu układu nerwowego w okresie dzieciństwa i dorastania (dzieci urodzone z małą masą urodzeniową i przedwcześnie, dzieci z aberracjami chromosomalnymi, dzieci z uszkodzeniami centralnego układu nerwowego.
- 2) Obraz kliniczny dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.
- 3) Obraz kliniczny dzieci i młodzieży z zaburzeniami czynności mowy i języka.
- 4) Obraz kliniczny dzieci i młodzieży z zaburzeniami czynności ruchowych.
- 5) Obraz kliniczny dzieci i młodzieży z zaburzeniami spostrzegania.
- 6) Obraz kliniczny dzieci i młodzieży z deficytem uwagi i nadaktywnością.
- 7) Obraz kliniczny dzieci i młodzieży ze specyficznymi zaburzeniami uczenia się.
- 8) Specyfika pracy diagnostyczno- rehabilitacyjnej z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami neurorozwojowymi oraz deficytami w funkcjonowaniu układu nerwowego.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania różnego typu deficytów neuropsychologicznych u dzieci i młodzieży,
- 2) rozpoznawania zaburzeń poznawczych oraz różnych typów niepełnosprawności intelektualnej,
- 3) rozpoznawania psychopatologii współistniejącej z zaburzeniami neurorozwojowymi u dzieci i młodzieży,

- 4) udzielania pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży z zaburzeniami neurorozwojowymi i ich rodzinom.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Elementy neuropsychologii dzieci i młodzieży”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w uprawnionych ośrodkach: klinice/oddziale neurologii dziecięcej lub/i neurochirurgii dziecięcej lub/i ośrodka adaptacyjno- rehabilitacyjnym dla dzieci i młodzieży, ośrodka wczesnej interwencji, ośrodka wczesnego wspomaganie rozwoju. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące diagnozy neuropsychologicznej i terapii dzieci i młodzieży z zaburzeniami neurorozwojowymi. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania różnego typu deficytów neuropsychologicznych u dzieci i młodzieży z zaburzeniami neurorozwojowymi,
- 2) rozpoznawania zaburzeń poznawczych oraz różnych typów niepełnosprawności intelektualnej,
- 3) rozpoznawania psychopatologii współistniejącej z zaburzeniami neurorozwojowymi u dzieci i młodzieży,
- 4) udzielania pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży z zaburzeniami neurorozwojowymi i ich rodzinom.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice/ oddziale neurologii dziecięcej lub klinice/ oddziale neurochirurgii dziecięcej lub ośrodka adaptacyjno- rehabilitacyjnym dla dzieci i młodzieży lub ośrodka wczesnej interwencji lub ośrodka wczesnego wspomaganie rozwoju.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł IV

Problemy neuropsychologiczne chorych w wieku podeszłym

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w oddziale psychogeriatry lub geriatry.

1. Kurs specjalizacyjny: „Problemy neuropsychologiczne chorych w wieku podeszłym”.

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Neuropsychologiczna charakterystyka szeroko rozumianego funkcjonowania behawioralnego i społecznego osób w podeszłym wieku w stanie zachowanego zdrowia
- 2) Najczęstsze choroby obejmujące ośrodkowy układ nerwowy w populacji osób w wieku podeszłym i ich skutki dla funkcjonowania behawioralnego.
- 3) Diagnostyka neuropsychologiczna różnych form osłabienia funkcjonowania poznawczo-behawioralnego.
- 4) Specyfika narzędzi pomiaru stosowanych w zespołach otępiennych,
- 5) Pomoc neuropsychologiczna chorym z otępieniem i ich bliskim.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania różnego typu deficytów neuropsychologicznych u ludzi zdrowych w wieku podeszłym,
- 2) rozpoznawania łagodnych zaburzeń poznawczych oraz różnych typów otępienia,
- 3) rozpoznawania psychopatologii współistniejącej z zespołami otępiennymi (depresji, zaburzeń świadomości, lęku itd.),
- 4) udzielania pomocy psychologicznej choremu z otępieniem oraz jego bliskim.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Specyfika oceny neuropsychologicznej chorych z patologią mózgowia i w zaawansowanym wieku”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w oddziale geriatry lub psychogeriatry jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące diagnozy neuropsychologicznej i terapii chorych w podeszłym wieku z patologią mózgowia. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania różnego typu deficytów neuropsychologicznych u ludzi zdrowych w wieku podeszłym,
- 2) rozpoznawania łagodnych zaburzeń poznawczych oraz różnych typów otępienia,
- 3) rozpoznawania psychopatologii współistniejącej z zespołami otępiennymi (depresji, zaburzeń świadomości, lęku itd.),
- 4) udzielania pomocy psychologicznej choremu z otępieniem oraz jego bliskim.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w oddziale geriatrii lub psychogeriatрії.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł V

Specyficzne problemy neuropsychologiczne chorych w oddziale neurochirurgii.

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w oddziale neurochirurgii.

1. Kurs specjalizacyjny: „Specyficzne problemy neuropsychologiczne chorych w oddziale neurochirurgii”.

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Specyfika zaburzeń funkcjonowania behawioralnego chorych w oddziale neurochirurgii; pacjentów z guzami mózgu, wodogłowiem, padaczką, urazami czaszkowo-mózgowymi, anomaliami naczyniowymi mózgu, itp.
- 2) Przygotowanie psychologiczne chorego do operacji i terapia interwencyjna w okresie pooperacyjnym.
- 3) Prognozowanie przemijających i trwałych deficytów neuropsychologicznych w konsekwencji zabiegu neurochirurgicznego.
- 4) Badanie lateralizacji półkulowej dla wybranych czynności poznawczych.
- 5) Specyficzne działania neuropsychologa – np. udział w badaniach z wykorzystaniem elektrostymulacji korowej śród i międzyoperacyjnej i metody Wady.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) diagnozowania neuropsychologicznego chorych z wybranymi chorobami OUN, z wyboru leczonymi chirurgicznie,
- 2) udzielania pomocy psychologicznej pacjentom i ich bliskim w sytuacji stresu przedoperacyjnego oraz prowadzenia terapii nastawionej na łagodzenie behawioralnych skutków zabiegu,

- 3) projektowania wstępnego programu długofalowej rehabilitacji neuropsychologicznej,
- 4) Wykonywaniu szeregu specyficznych zadań wspomagających działalność neurochirurga.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Specyficzne problemy neuropsychologiczne chorych w oddziale neurochirurgii”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w uprawnionym oddziale neurochirurgii jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące specyficznych problemów neuropsychologicznych chorych w oddziale neurochirurgii. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) diagnozowania neuropsychologicznego chorych z wybranymi chorobami OUN, z wyboru leczonymi chirurgicznie,
- 2) udzielania pomocy psychologicznej pacjentom i ich bliskim w sytuacji stresu przedoperacyjnego oraz prowadzenia terapii nastawionej na łagodzenie behawioralnych skutków zabiegu,
- 3) projektowania wstępnego programu długofalowej rehabilitacji neuropsychologicznej,
- 4) wykonywaniu szeregu specyficznych zadań wspomagających działalność neurochirurga.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice/oddziale neurochirurgii.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł VI. Praktyczne aspekty diagnostyki neuropsychologicznej

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Praktyczne aspekty diagnostyki neuropsychologicznej”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Precyzowanie problemu diagnostycznego.
- 2) Projektowanie procesu diagnostycznego w zależności od celu badania.
- 3) Źródła danych o chorym i ich interpretacja: wywiad, obserwacja, próby kliniczne oraz testy standaryzowane.
- 4) Wybrane i rekomendowane narzędzia pomiaru we współczesnej diagnostyce neuropsychologicznej.
- 5) Najczęstsze błędy w rozumowaniu diagnostycznym.
- 6) Czynniki utrudniające rzetelny pomiar zdolności poznawczych (zaburzenia świadomości, uwagi, męczliwość patologiczna, zaburzenia biologicznego czynnika motywacyjnego, zaburzenia nastroju itd.)

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) planowania i organizacji procesu diagnostyki neuropsychologicznej,
- 2) formułowania końcowej opinii diagnostycznej stosownie do celu przeprowadzania badania i adresata opinii
- 3) praktycznej znajomości podstawowych metod i narzędzi pomiaru zmiennych stosowanych w neuropsychologii klinicznej.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

Moduł VII

Pomoc i rehabilitacja neuropsychologiczna

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i stażu kierunkowego w klinice lub oddziale rehabilitacji neurologicznej.

1. Kurs specjalizacyjny: „Pomoc i rehabilitacja neuropsychologiczna”.

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Plastyczność mózgu jako jedna z przesłanek teoretycznych rehabilitacji neuropsychologicznej.
- 2) Zasady programowania terapii neuropsychologicznej w różnych etapach zdrowienia po uszkodzeniu mózgu (rehabilitacja restytucyjna i kompensacyjna).

- 3) Metody postępowania terapeutycznego w typowych tzw. ogniskowych zespołach behawioralnych po uszkodzeniu mózgu.
- 4) Monitorowanie efektywności i skuteczności programu rehabilitacji.
- 5) Psychoterapia chorego z uszkodzeniem mózgu.
- 6) Praca neuropsychologa z rodziną chorego.
- 7) Rehabilitacja psychospołeczna.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wykorzystywania w praktyce klinicznej wiedzy o plastyczności mózgu i etapach zdrowienia w różnych formach patologii;
- 2) praktycznego prowadzenia różnych form terapii i rehabilitacji neuropsychologicznej nastawionej na odbudowę lub kompensację zaburzeń poznawczych;
- 3) prowadzenia podstawowych form psychoterapii i psychoedukacji skierowanych do chorych i ich bliskich;
- 4) tworzenia i realizacji programów rehabilitacji psychospołecznej.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Pomoc i rehabilitacja neuropsychologiczna”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych wykonywanych w uprawnionym klinice/ oddziale rehabilitacji neurologicznej jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące pomocy doraźnej oraz długofalowej rehabilitacji neuropsychologicznej. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku, będące warunkiem zaliczenia.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia neuropsycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wykorzystywania w praktyce klinicznej wiedzy o plastyczności mózgu i etapach zdrowienia w różnych formach patologii,
- 2) praktycznego prowadzenia różnych form terapii i rehabilitacji neuropsychologicznej nastawionej na odbudowę lub kompensację zaburzeń poznawczych,
- 3) prowadzenia podstawowych form psychoterapii i psychoedukacji skierowanych do chorych i ich bliskich,
- 4) tworzenia i realizacji programów rehabilitacji psychospołecznej.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż kierunkowy odbywany jest w klinice lub oddziale rehabilitacji neurologicznej.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł VIII: Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu

Oczekuje się, że psycholog po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu psychologa klinicznego oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
 - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu psychologa klinicznego:
 - a) definicja zawodu psychologa klinicznego,
 - b) prawo wykonywania zawodu psychologa,
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe psychologa klinicznego,
 - d) kwalifikacje zawodowe,
 - e) eksperyment medyczny,
 - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
 - g) dokumentacja medyczna,
 - h) prawa pacjenta a powinności psychologa klinicznego;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządu zawodowego psychologów:
 - a) zadania Krajowej Izby Psychologów i regionalnych izb psychologów,
 - b) prawa i obowiązki członków samorządu psychologów,
 - c) odpowiedzialność zawodowa psychologa klinicznego – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna psychologa klinicznego – karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Forma zaliczenia kursu:

Sprawdzian z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Czas trwania kursu: 12 godzin (2 dni).

5. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

Psycholog realizujący szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychologii klinicznej powinien systematycznie kształcić się pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie literatury fachowej a także korzystać z innych form zdobywania wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

A. Przygotowanie pracy pogładowej

Psychologa zobowiązany jest do przygotowania pod kierunkiem kierownika specjalizacji pracy pogładowej lub oryginalnej z dziedziny psychologii klinicznej.

B. Uczestniczenie w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Psycholog powinien brać udział we wskazanych przez kierownika specjalizacji wybranych seminariach, posiedzeniach szkoleniowych, sympozjach, konferencjach lub innych formach kształcenia, organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe, dotyczących problematyki psychologii klinicznej.

C. Studiowanie piśmiennictwa

Psycholog w toku całego szkolenia specjalizacyjnego jest zobowiązany pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie i studiowanie literatury fachowej polskiej i obcojęzycznej dotyczącej psychologii klinicznej.

6. METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Psycholog w czasie szkolenia specjalizacyjnego zdaje poniższe zaliczenia:

- 1) sprawdzian po każdym kursie specjalizacyjnym z zakresu wiedzy objętej programem kursu - u kierownika naukowego kursu;
- 2) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego - u opiekuna stażu kierunkowego;
- 3) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem danego modułu u kierownika specjalizacji;

B. Ocena pracy pogładowej lub oryginalnej

Oceny i zaliczenia przygotowanej przez psychologa pracy pogładowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena uczestniczenia w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Zaliczenia uczestniczenia w wybranych formach kształcenia organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe dokonuje kierownik specjalizacji w oparciu o zaświadczenie towarzystwa naukowego.

D. Ocena znajomości piśmiennictwa

Psycholog przedstawia sprawozdanie z przeglądu literatury fachowej - jeden raz w roku. Oceny dokonuje kierownik specjalizacji.

Wykaz lektur obowiązkowych:

- 1) Borkowska, A. i Domańska, Ł. (red.). 2006. *Neuropsychologia kliniczna dziecka*. Warszawa: PWN.
- 2) Jodzio, K. 2008. *Neuropsychologia intencjonalnego działania. Koncepcje funkcji wykonawczych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- 3) Cummings, J. i Mega, M. 2005. *Neuropsychiatria*. Wrocław: Urban & Partner.
- 4) Szczudlik, A., Liberski, P. i Barcikowska, M. (red.). 2004. *Otępienie*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

- 5) Prigatano, G.P. 2009. *Rehabilitacja neuropsychologiczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- 6) Lindsay, K. i Bone, I. 2006. *Neurologia i Neurochirurgia*. Wrocław: Elsevier Urban & Partners.
- 7) Felten, D., Józefowicz, R. i Netter, F. 2007. *Atlas Neuroanatomii i Neurofizjologii Nettera*. Wrocław: Elsevier Urban & Partners.
- 8) Pąchalska, M. 2007. *Neuropsychologia kliniczna. Urazy mózgu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- 9) Walsh, K. i Darby K. 2008. *Neuropsychologia kliniczna Walsha*. Gdańsk: GWP.

UWAGA: Każdy z prowadzących zajęcia zobowiązany jest przedstawiać dodatkowe aktualne lektury związane z omawianym zagadnieniem.

IV. SPECJALISTYCZNY BLOK SZCZEGÓŁOWY PSYCHOLOGIA KLINICZNA DZIECI I MŁODZIEŻY

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia

Celem kształcenia jest przygotowanie psychologa do samodzielnej pracy diagnostyczno-terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą. Psycholog kliniczny powinien umieć przeprowadzić badania diagnostyczne i sformułować opinie potrzebne dla celów orzecznich, terapeutycznych czy rehabilitacyjnych. Celem kształcenia jest także nabycie umiejętności posługiwania się metodami pomocy psychologicznej i terapii, oraz projektowania, prowadzenia i ewaluacji programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń wieku rozwojowego.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie PSYCHOLOGIA KLINICZNA DZIECI I MŁODZIEŻY

- 1) samodzielne diagnozowanie z wykorzystaniem metod psychologicznych oraz uwzględnianie czynników psychologicznych w etiologii chorób i zaburzeń okresu dzieciństwa i dorastania;
- 2) samodzielne planowanie strategii postępowania psychologicznego ukierunkowanego na redukcję czynników ryzyka zaburzeń dziecięcych
- 3) samodzielną pracę diagnostyczno-terapeutyczną z dziećmi i młodzieżą, z uwzględnieniem kontekstu rodzinnego i środowiskowego
- 4) profesjonalną współpracę z psychiatrami w tym psychiatrami dzieci i młodzieży, neurologami dziecięcymi, pediatrami i lekarzami rodzinnymi
- 5) wskazywanie i planowanie postępowania terapeutycznego, doradczego i/lub rehabilitacyjnego w zakresie wyznaczonym psychologiczną diagnozą niepełnoletnich
- 6) poradnictwo psychologiczne, różnorodną pomoc psychologiczną, wspomaganie w kryzysie i konsultacji w zakresie zdrowia psychicznego i radzenia sobie w chorobie somatycznej
- 7) stosowanie i ocenę skuteczności psychologicznych metod leczenia rodzin, dzieci i młodzieży
- 8) stosowanie i ocenę skuteczności psychologicznych metod rehabilitacji dzieci i młodzieży
- 9) wydawanie specjalistycznych zaświadczeń, opinii i psychologicznych orzeczeń na potrzeby placówek oświatowych, ośrodków szkolno-wychowawczych, jednostek pomocy społecznej i innych
- 10) projektowanie, prowadzenie i ewaluacja programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń okresu dzieciństwa i dorastania, ze szczególnym uwzględnieniem placówek oświatowych, ośrodków szkolno-wychowawczych, jednostek pomocy społecznej
- 11) edukacje personelu różnych podmiotów w zakresie psychologicznych oddziaływań
- 12) pracę badawczą w dziedzinie psychologii klinicznej dzieci i młodzieży

C. Sposób organizacji szkolenia

Blok specjalistyczny w zakresie psychologii klinicznej dzieci i młodzieży realizowany jest w formie 5 modułów obejmujących 5 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych.

2. CZAS TRWANIA SZKOLENIA

Szkolenie specjalizacyjne w zakresie specjalistycznego bloku szczegółowego psychologia kliniczna dzieci i młodzieży trwa 2 lata.

Plan kształcenia bloku specjalistycznego PSYCHOLOGIA KLINICZNA DZIECI I MŁODZIEŻY Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba godzin	Liczba dni roboczych
Moduł I Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży Kurs specjalizacyjny: 1. „Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży”	30	5
Staże kierunkowe: 1. „Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży”; staż w klinice/oddziale psychiatrii dla dzieci i młodzieży/klinice/oddziale psychiatrii wieku rozwojowego/centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	180	30
2. „Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży”; staż w ośrodku diagnostyczno-terapeutycznym dla dzieci i młodzieży przy fundacji lub stowarzyszeniu lub w ośrodku szkolno wychowawczym	120	20
Razem czas szkolenia w ramach modułu	330	55
Moduł II Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorastania Kurs specjalizacyjny: 1. „Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorastania”	30	5
Staże kierunkowe: 1. „Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorastania”; staż w oddziale pediatrycznym	180	30
2. „Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorastania”; staż w ośrodku wczesnej interwencji lub ośrodku adaptacyjno-rehabilitacyjnym lub ośrodku wczesnego wspomagania rozwoju	120	20
Razem czas szkolenia w ramach modułu	330	55

Program szkolenia specjalizacyjnego uzupełniającego dla psychologów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie psychologii klinicznej

Moduł III Specjalistyczna diagnoza psychologiczna dzieci i młodzieży Kurs specjalizacyjny: 1. „Specjalistyczna diagnoza psychologiczna dzieci i młodzieży”	18	3
Razem czas szkolenia w ramach modułu	18	3
Moduł IV Podstawowe formy pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i ich rodzin Kurs specjalizacyjny: 1. „Podstawowe formy pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i ich rodzin” Staż kierunkowy: 1. „Podstawowe formy pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i ich rodzin”; staż w centrum pomocy rodzinie lub ośrodka adopcyjno-opiekuńczym lub ośrodka zajmującym się psychoterapią dzieci, młodzieży i ich rodzin	30 120	5 20
Razem czas szkolenia w ramach modułu	150	25
Moduł V Kompetencje psychologów pracujących z dziećmi i młodzieżą Kurs specjalizacyjny: 1. „Kompetencje psychologów pracujących z dziećmi i młodzieżą”	12	2
Razem czas szkolenia w ramach modułu	12	2
Moduł VI Kurs specjalizacyjny jednolity: 1. „Prawo medyczne”	12	2
Podsumowanie czasu szkolenia wszystkich modułów	852	142
Staż podstawowy	600	100
Ogółem czas trwania szkolenia	1452	242
Samokształcenie		202
Urlopy wypoczynkowe		52
Dni ustawowo wolne od pracy		26
Ogółem czas trwania bloku specjalistycznego		522

3. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: psychologia kliniczna dzieci i młodzieży

Oczekuje się, że w wyniku szkolenia psycholog nabędzie wiedzę:

- 1) Zapoznanie się z czynnikami ryzyka zaburzeń rozwoju w okresie dzieciństwa i dorastania.
- 2) Analiza form zaburzeń i ich zróżnicowania ze względu na wiek i/lub płeć, dynamikę zmian i patomechanizmy.
- 3) Zapoznanie się z zasadami i metodami diagnozy psychologicznej.
- 4) Zapoznanie się z podstawowymi formami pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży.
- 5) Zapoznanie się z metodami promocji zdrowia i profilaktyki.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia w zakresie bloku: psychologia kliniczna dzieci i młodzieży

Oczekuje się, że w wyniku szkolenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) zaplanowania, przeprowadzenia i interpretacji wyników psychologicznego postępowania diagnostycznego;
- 2) współpracy z innymi uczestnikami procesu diagnostycznego;
- 3) stosowania metod pomocy psychologicznej (poradnictwo psychologiczne, interwencja kryzysowa, wsparcie emocjonalne, psychoedukacja);
- 4) zaplanowania, przeprowadzenia i interpretacji postępowania orzeczniczego zróżnicowanego ze względu na rodzaj i cele orzeczenia;
- 5) organizowania programów promocji zdrowia i programów profilaktycznych.

4. MODUŁY BLOKU SPECJALISTYCZNEGO PSYCHOLOGIA KLINICZNA DZIECI I MŁODZIEŻY

Moduł I

Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i dwóch staży kierunkowych: stażu w klinice/ oddziale psychiatrii dla dzieci i młodzieży lub klinice/ oddziale wieku rozwojowego oraz stażu w ośrodku diagnostyczno - terapeutycznym dla dzieci i młodzieży przy fundacji lub stowarzyszeniu lub ośrodku szkolno-wychowawczym

1. Kurs specjalizacyjny: „Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży”.

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami neurorozwojowymi t. j.:
 - a) niepełnosprawność intelektualna,
 - b) zaburzenia komunikacji,
 - c) zaburzenia ze spectrum autyzmu,

- d) zaburzenia z deficytem uwagi i nadaktywnością,
- e) specyficzne zaburzenia uczenia się,
- f) zaburzenia ruchowe;
- 2) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami zachowania.
- 3) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami emocji charakterystycznymi dla dzieci i młodzieży t. j.:
 - a) zaburzenia lękowe,
 - b) zaburzenia obsesyjno-kompulsywnymi,
 - c) zaburzenia nastroju, zachowania samobójcze oraz samouszkodzenia;
- 4) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami jedzenia, odżywiania się i wydalania.
- 5) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami przywiązania.
- 6) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych.
- 7) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z uzależnieniami behawioralnymi.
- 8) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami psychotycznymi.
- 9) Specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą zagrożonych zaburzeniami osobowości.
- 10) Współwystępowanie zaburzeń.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) formułowania hipotez diagnostycznych oraz weryfikacji tych hipotez, planowanie i organizacja procesu diagnostycznego u dzieci i młodzieży;
- 2) formułowania pomocy psychologicznej i programów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami neurorozwojowymi, zaburzeniami zachowania, zaburzeniami emocji, zaburzeniami jedzenia, odżywiania się i wydalania, przywiązania, związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi, zaburzeniami psychotycznymi, zagrożonych zaburzeniami osobowości oraz zaburzeniami łączonymi.

Czas trwania kursu:

30 godzin (5 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy I: „Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w klinice/ oddziale psychiatrii dla dzieci i młodzieży lub klinice/ oddziale psychiatrii wieku rozwojowego lub centrum zdrowia psychicznego. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń leczonych w placówce. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku będące warunkiem zaliczenia stażu.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia podczas stażu psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) samodzielnego stawiania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 2) samodzielnego doboru i stosowania metod i technik diagnozy psychologicznej uwzględniających specyfikę faz rozwojowych;
- 3) samodzielnej interpretacji badań;
- 4) samodzielnego przekazywania wyników procesu diagnostycznego różnym adresatom;
- 5) samodzielnego określania rodzaju pomocy psychologicznej stosownie do rodzaju zaburzeń i stanu pacjenta i jego rodziny;
- 6) samodzielnego stosowania wybranych form pomocy psychologicznej dla pacjenta i jego rodziny w warunkach ambulatoryjnych i szpitalnych.

Czas trwania stażu:

180 godzin = 30 dni roboczych (1,5 miesiąca).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w klinice/ oddziale psychiatrycznym dla dzieci i młodzieży, klinice/ oddziale wieku rozwojowego lub centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

2. Staż kierunkowy II: „Zaburzenia psychiczne i zachowania u dzieci i młodzieży”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w ośrodku diagnostyczno- terapeutycznym dla dzieci i młodzieży przy fundacji lub stowarzyszeniu lub ośrodku szkolno-wychowawczym jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń leczonych w placówce. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku będące warunkiem zaliczenia stażu.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia podczas stażu psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) samodzielnego stawiania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 2) samodzielnego doboru i stosowania metod i technik diagnozy psychologicznej uwzględniających specyfikę faz rozwojowych;
- 3) samodzielnej interpretacji badań;
- 4) samodzielnego przekazywania wyników procesu diagnostycznego różnym adresatom;
- 5) samodzielnego określania rodzaju pomocy psychologicznej stosownie do rodzaju zaburzeń i stanu pacjenta i jego rodziny;
- 6) samodzielnego stosowania wybranych form pomocy psychologicznej dla pacjenta i jego rodziny w warunkach ambulatoryjnych i szpitalnych.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w ośrodku diagnostyczno - terapeutycznym dla dzieci i młodzieży przy fundacji lub stowarzyszeniu lub ośrodku szkolno-wychowawczym.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł II

Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorostania

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego i dwóch staży kierunkowych: stażu kierunkowego w klinice/ oddziale pediatrycznym oraz stażu w ośrodku wczesnej interwencji lub ośrodku adaptacyjno-rehabilitacyjnym lub ośrodku wczesnego wspomagania rozwoju.

1. Kurs specjalizacyjny: „Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorostania”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Analiza form zaburzenia i ich zróżnicowania ze względu na wiek i/lub płeć, dynamiki zmian i patomechanizmu, czynników zwiększających ryzyko poważnych zaburzeń funkcjonowania i dalszego rozwoju w późniejszych okresach dzieciństwa, dorostania i dorosłości:
 - a) dzieci urodzone z małą wagą urodzeniową i przedwcześnie (o niskiej dojrzałości);
 - b) dzieci z aberracjami chromosomalnymi;
 - c) dzieci z uszkodzeniami w centralnym układzie nerwowym;
 - d) dzieci z niesprawnością fizyczną;
 - e) dzieci przewlekłe chore somatycznie (choroby układu krążenia, oddechowego, pokarmowego);
 - f) dzieci narażone na choroby zakaźne, alergiczne, choroby skóry;
 - g) dzieci z chorobą nowotworową;
 - h) dzieci i młodzież wobec transplantacji;
 - i) dzieci w rodzinach z chorobą psychiczną;
 - j) dzieci - ofiary i/lub świadkowie wypadków, katastrof i klęsk żywiołowych;
 - k) dzieci ze środowisk kulturowo zaniedbanych i niewydolnych wychowawczo;
 - l) dzieci krzywdzone i wykorzystywane.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) rozpoznawania czynników ryzyka zaburzeń, wynikających z poważnych biologicznych, psychologicznych i społecznych uwarunkowań;
- 2) formułowania programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci urodzonych z niską wagą urodzeniową, aberracjami chromosomalnymi, uszkodzeniami w CUN,

niepełnosprawnością fizyczną, chorobą nowotworową, przewlekle chorujących somatycznie, oczekujących na transplantację, z rodzin doświadczających choroby psychicznej, będących ofiarami wypadków, katastrof i klęsk żywiołowych, ze środowisk zagrożonych i niewydolnych wychowawczo, krzywdzonych i wykorzystywanych.

Czas trwania kursu:

30 godzin (5 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy I: „Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorastania”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w klinice/ oddziale pediatrycznym. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń leczonych w placówce. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku będące warunkiem zaliczenia stażu.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia podczas stażu psycholog zobowiązany jest nabyć umiejętność:

- 1) samodzielnego stawiania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 2) samodzielnego doboru i stosowania metod i technik diagnozy psychologicznej uwzględniających specyfikę faz rozwojowych;
- 3) samodzielnej interpretacji badań;
- 4) samodzielnego przekazywania wyników procesu diagnostycznego różnym adresatom;
- 5) samodzielnego określania rodzaju pomocy psychologicznej stosownie do rodzaju zaburzeń i stanu pacjenta i jego rodziny;
- 6) samodzielnego stosowania wybranych form pomocy psychologicznej dla pacjenta w warunkach szpitalnych.

Czas trwania stażu:

180 godzin = 30 dni roboczych (1,5 miesiąca).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w klinice lub oddziale pediatrycznym.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

2. Staż kierunkowy II: „Grupy szczególnego ryzyka zaburzeń w okresie dzieciństwa i dorastania”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w ośrodku wczesnej interwencji lub ośrodku adaptacyjno-rehabilitacyjnym lub ośrodku wczesnego wspomaganie rozwoju jako członek zespołu. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń leczonych w placówce. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku będące warunkiem zaliczenia stażu.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia podczas stażu psycholog zobowiązany jest nabyć umiejętność:

- 1) samodzielnego stawiania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 2) samodzielnego doboru i stosowania metod i technik diagnozy psychologicznej uwzględniających specyfikę faz rozwojowych;
- 3) samodzielnej interpretacji badań;
- 4) samodzielnego przekazywania wyników procesu diagnostycznego różnym adresatom;
- 5) samodzielnego określania rodzaju pomocy psychologicznej stosownie do rodzaju zaburzeń i stanu pacjenta i jego rodziny;
- 6) samodzielnego stosowania wybranych form pomocy psychologicznej dla pacjenta w warunkach szpitalnych.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w ośrodku wczesnej interwencji lub ośrodku adaptacyjno-rehabilitacyjnym lub ośrodku wczesnego wspomaganie rozwoju.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł III

Specjalistyczna diagnoza psychologiczna dzieci i młodzieży

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Specjalistyczna diagnoza psychologiczna dzieci i młodzieży”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Metody i narzędzia klinicznej diagnozy psychologicznej w zakresie:
 - a) poziomu rozwoju umysłowego,
 - b) funkcji poznawczych,
 - c) funkcjonowania emocjonalnego,

- d) mowy i komunikacji,
- e) funkcjonowania społecznego i behawioralnego,
- f) funkcjonowania systemu rodzinnego.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) formułowania wstępnych hipotez diagnostycznych i doboru odpowiednich metod diagnozy psychologicznej;
- 2) przeprowadzenia badania diagnostycznego i zastosowania odpowiednich narzędzi diagnozy psychologicznej;
- 3) interpretacji uzyskanych wyników badań diagnostycznego;
- 4) sformułowania opinii i zaleceń dostosowanych do potrzeb odbiorcy opinii;
- 5) poznania zasad i obszarów współpracy z innymi specjalistami.

Czas trwania kursu:

18 godzin (3 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

Moduł IV

Podstawowe formy pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i ich rodzin

Modułu realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego stażu kierunkowego w centrum pomocy rodzinie lub ośrodku adopcyjno - opiekuńczym lub ośrodku zajmującym się psychoterapią dzieci, młodzieży i ich rodzin

1. Kurs specjalizacyjny: „Podstawowe formy pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i ich rodzin”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Oddziaływania profilaktyczne w odniesieniu do dzieci lub/i młodzieży i ich rodzin.
- 2) Oddziaływania rehabilitacyjne w odniesieniu do dzieci lub/i młodzieży i ich rodzin.
- 3) Oddziaływania terapeutyczne w odniesieniu do dzieci lub/i młodzieży i ich rodzin.
- 4) Oddziaływania edukacyjne w odniesieniu do dzieci lub/i młodzieży i ich rodzin.
- 5) Oddziaływania interwencyjne w odniesieniu do dzieci lub/i młodzieży i ich rodzin w sytuacjach kryzysowych.

Zakres wymaganej umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) formułowania zaleceń rehabilitacyjnych lub/i terapeutycznych dostosowanych do rodzaju zaburzeń, właściwości dziecka i jego środowiska;
- 2) prowadzenia konsultacji dla osób z rodzinnego i szkolnego otoczenia dziecka;
- 3) promowania wiedzy o rozwoju dziecka i jego zagrożeniach.

Czas trwania kursu:

30 godzin (5 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

1. Staż kierunkowy: „Podstawowe formy pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i ich rodzin”

Cel stażu:

W czasie stażu psycholog uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w centrum pomocy rodzinie lub ośrodku adopcyjno-opiekuńczym lub ośrodku zajmującym się psychoterapią dzieci, młodzieży i ich rodzin. Psycholog przyswaja wiedzę oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące zaburzeń leczonych w placówce. W trakcie stażu przygotowuje studium przypadku będące warunkiem zaliczenia stażu.

Zakres wymaganych umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia podczas stażu psycholog zobowiązany jest nabyć umiejętność:

- 1) prowadzenia indywidualnych i grupowych oddziaływań terapeutycznych wobec dziecka;
- 2) prowadzenia oddziaływań terapeutycznych wobec członków rodziny dziecka;
- 3) opracowywania i wprowadzania programów edukacyjnych i profilaktycznych.

Czas trwania stażu:

120 godzin = 20 dni roboczych (1 miesiąc).

Miejsce stażu:

Staż odbywany jest w centrum pomocy rodzinie lub ośrodku adopcyjno-opiekuńczym lub ośrodku zajmującym się psychoterapią dzieci, młodzieży i ich rodzin.

Sposób zaliczenia stażu:

Kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu. Na zakończenie stażu psycholog przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że psycholog nabył w trakcie stażu umiejętność samodzielnego badania pacjentów i interpretacji badań w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia stażu kierunkowego.

Moduł V

Kompetencje psychologów pracujących z dziećmi i młodzieżą

Moduł realizowany jest w formie kursu specjalizacyjnego.

1. Kurs specjalizacyjny: „Kompetencje psychologów pracujących z dziećmi i młodzieżą”

Zakres wiedzy teoretycznej

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu psycholog wykaże się wiedzą:

- 1) Znajomość kodeksów prawnych i etycznych w kwestiach dotyczących dzieci i młodzieży.
- 2) Gotowość i umiejętność współpracy z innymi specjalistami, także w zespole.
- 3) Formy rozwijania i kształtowania kompetencji osobistych.
- 4) Formy rozwijania i kształtowania kompetencji zawodowych - diagnostycznych i związanych z udzielaniem pomocy.
- 5) Popularyzacja wiedzy psychologicznej - problem odpowiedzialności psychologa występującego w mediach.

Zakres umiejętności praktycznych

W wyniku kształcenia psycholog nabędzie umiejętność:

- 1) wykonywania zawodu psychologa zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi i etycznymi;
- 2) współpracy z innymi specjalistami;
- 3) planowania i realizowania własnego rozwoju zawodowego.

Czas trwania kursu:

12 godzin (2 dni).

Formy zajęć kursu:

Seminaria prowadzone metodą warsztatową.

Sposób zaliczenia kursu:

Sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że psycholog wykazał się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) ocenę uzyskaną z zaliczenia kursu.

Moduł VI

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu

Oczekuje się, że psycholog po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu psychologa klinicznego oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,

- c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu psychologa klinicznego:
 - a) definicja zawodu psychologa klinicznego,
 - b) prawo wykonywania zawodu psychologa,
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe psychologa klinicznego,
 - d) kwalifikacje zawodowe,
 - e) eksperyment medyczny,
 - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
 - g) dokumentacja medyczna,
 - h) prawa pacjenta a powinności psychologa klinicznego;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządu zawodowego psychologów:
 - a) zadania Krajowej Izby Psychologów i regionalnych izb psychologów,
 - b) prawa i obowiązki członków samorządu psychologów,
 - c) odpowiedzialność zawodowa psychologa klinicznego – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna psychologa klinicznego – karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Forma zaliczenia kursu:

Sprawdzian z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Czas trwania kursu: 12 godzin (2 dni).

5. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

Psycholog realizujący szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychologii klinicznej powinien systematycznie kształcić się pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie literatury fachowej a także korzystać z innych form zdobywania wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

A. Przygotowanie pracy pogładowej

Psychologa zobowiązany jest do przygotowania pod kierunkiem kierownika specjalizacji pracy pogładowej lub oryginalnej z dziedziny psychologii klinicznej.

B. Uczestniczenie w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Psycholog powinien brać udział we wskazanych przez kierownika specjalizacji wybranych seminariach, posiedzeniach szkoleniowych, sympozjach, konferencjach lub innych formach kształcenia, organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe, dotyczących problematyki psychologii klinicznej.

C. Studiowanie piśmiennictwa

Psycholog w toku całego szkolenia specjalizacyjnego jest zobowiązany pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie i studiowanie literatury fachowej polskiej i obcojęzycznej dotyczącej psychologii klinicznej.

6. METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Psycholog w czasie szkolenia specjalizacyjnego zdaje poniższe zaliczenia:

- 1) sprawdzian po każdym kursie specjalizacyjnym z zakresu wiedzy objętej programem kursu - u kierownika naukowego kursu;
- 2) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego - u opiekuna stażu kierunkowego;
- 3) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem danego modułu u kierownika specjalizacji;

B. Ocena pracy pogładowej lub oryginalnej

Oceny i zaliczenia przygotowanej przez psychologa pracy pogładowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena uczestniczenia w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Zaliczenia uczestniczenia w wybranych formach kształcenia organizowanych przez odpowiednie towarzystwa naukowe dokonuje kierownik specjalizacji w oparciu o zaświadczenie towarzystwa naukowego.

D. Ocena znajomości piśmiennictwa

Psycholog przedstawia sprawozdanie z przeglądu literatury fachowej - jeden raz w roku. Oceny dokonuje kierownik specjalizacji.

Wykaz lektur obowiązkowych:

1. Borkowska, A. i Domańska, Ł. (red.). 2006. *Neuropsychologia kliniczna dziecka*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
2. Brzezińska, A., Apelt, K. i Ziółkowska, B. (red.). 2015. *Psychologia rozwoju człowieka*. Sopot: GWP.
3. Kazdin, A.E. i Weisz, J.R. *Psychoterapia dzieci i młodzieży. Metody oparte na dowodach*. Kraków: Wydawnictwo UJ
4. Kendall, P.C. 2015. *Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji*. Sopot: GWP.
5. Kutscher, M. L., Attwood, T. i Wolf, R.R. 2007. *Dzieci z zaburzeniami łączonymi*. Warszawa: Liber.
6. Namysłowska, I. 2000. *Terapia rodzin*. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.
7. Pilecka, W. 2002. *Przewlekła choroba somatyczna w życiu i rozwoju dziecka*. Kraków: WUJ.

UWAGA: Każdy z prowadzących zajęcia zobowiązany jest przedstawiać dodatkowe aktualne lektury związane z omawianym zagadnieniem

II. STANDARDY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Liczba i kwalifikacje kadry dydaktycznej

- 1) Szkolenie specjalizacyjne może być prowadzone przez jednostkę szkolącą, która prowadzi działalność odpowiadającą profilowi szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej i została wpisana na listę jednostek posiadających akredytację.
- 2) Jednostka szkoląca zapewnia kadre dydaktyczną posiadającą merytoryczną wiedzę i umiejętności praktyczne związane z realizowanym programem specjalizacji, stanowiącą gwarancję wysokiego poziomu szkolenia specjalizacyjnego.
- 3) Szkolenie specjalizacyjne powinno odbywać się na poziomie akademickim i może być prowadzona przez jednostkę, która spełnia następujące warunki:
 - a) prowadzi działalność umożliwiającą realizację kursów specjalizacyjnych i odbywanie staży kierunkowych przewidzianych w programie szkolenia specjalizacyjnego,
 - b) zawarła porozumienia z innymi podmiotami dotyczącymi prowadzenia kursów specjalizacyjnych lub staży kierunkowych określonych w programie szkolenia specjalizacyjnego, których prowadzenia nie może zapewnić w ramach swojej struktury organizacyjnej,
 - c) zatrudnia co najmniej dwóch specjalistów psychologów klinicznych, którzy mogą pełnić rolę kierownika specjalizacji,
 - d) zapewnia odpowiednio wykwalifikowane osoby stanowiące kadre dydaktyczną (psychologów, lekarzy, innych specjalistów), które będą realizować zajęcia dydaktyczne przewidziane w programie specjalizacji lub ma zawarte odpowiednie umowy z innymi instytucjami na realizację takich zadań.
- 4) Kierownikiem specjalizacji może być osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej albo osoba, posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dotychczasowego doświadczenia zawodowego lub dorobku naukowego psychologa za równoważny ze zrealizowaniem programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej, albo osoba, której minister właściwy do spraw zdrowia powierzył, w drodze decyzji, obowiązki specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej.
- 5) Opiekunem stażu kierunkowego może być osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej albo osoba posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dotychczasowego doświadczenia zawodowego lub dorobku naukowego psychologa za równoważny ze zrealizowaniem programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej albo osoba, której minister właściwy do spraw zdrowia powierzył, w drodze decyzji, obowiązki specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej.

2. Baza dydaktyczna do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Baza dydaktyczna do prowadzenia kursów specjalizacyjnych i staży kierunkowych powinna być dostosowana do liczby osób realizujących szkolenie specjalizacyjne. Jednostka szkoląca zapewnia odpowiednie miejsca realizacji kursów specjalizacyjnych i staży kierunkowych, wyposażone w sprzęt niezbędny do nabywania wiedzy i kształcenia umiejętności praktycznych objętych programem specjalizacji:

- a) sale seminaryjno-wykładowe i ćwiczeniowe wyposażone w rzutnik multimedialny, komputer i niezbędne pomoce dydaktyczne: tablica, flipchart, folie, pisaki,
 - b) pracownie wyposażone w sprzęt i aparaturę niezbędne do realizacji programu kursu specjalizacyjnego lub stażu kierunkowego,
 - c) bibliotekę posiadającą niezbędne piśmiennictwo, dostęp do Internetu.
- 2) Kursy specjalizacyjne i staże kierunkowe objęte programem specjalizacji może realizować jednostka szkoląca w ramach swojej struktury organizacyjnej lub mogą realizować inne podmioty, z którymi jednostka szkoląca zawarła porozumienie na realizację określonych kursów specjalizacyjnych lub staży kierunkowych.
 - 3) Miejszem podstawowego stażu specjalizacyjnego (miejscem zdobywania niezbędnego doświadczenia zawodowego) jest miejsce pracy.

3. Sposób realizacji programu szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Jednostka szkoląca zapewnia sprawną organizację procesu dydaktycznego oraz prowadzi w sposób ciągły wewnętrzny system oceny jakości szkolenia specjalizacyjnego.
- 2) Realizacja programu szkolenia specjalizacyjnego uwzględnia aktualną wiedzę, osiągnięcia teorii i praktyki oraz wyniki badań naukowych istotnych dla szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej.
- 3) Dobór metod kształcenia jest właściwy dla realizowanych celów kształcenia;
- 4) Realizacja programu szkolenia specjalizacyjnego odbywa się na podstawie harmonogramu zajęć opracowanego w formie pisemnej.
- 5) Szkolenie specjalizacyjne odbywa się poprzez uczestniczenie w kursach specjalizacyjnych, udział w stażach kierunkowych w wytypowanych instytucjach, samokształcenie drogą studiowania piśmiennictwa oraz nabywanie doświadczenia w wyniku realizacji zadań praktycznych.
- 6) Szkolenie specjalizacyjne składa się z dwóch części:
 - a) specjalistycznego bloku podstawowego,
 - b) specjalistycznego bloku szczegółowego.
- 7) W bloku szczegółowym psycholog wybiera jedną ze ścieżek szkolenia specjalizacyjnego i pogłębia swoją wiedzę i umiejętności szczegółowe, właściwe dla zaburzeń i chorób danego obszaru medycyny.
- 8) Poszczególne etapy realizacji programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej związane są z kolejnymi modułami nauczania w tym z kursami i stażami kierunkowymi. W specjalistycznym bloku podstawowym przewiduje się 14 modułów obejmujących 14 kursów specjalizacyjnych i 9 staży kierunkowych, natomiast w specjalistycznych blokach szczegółowych – w każdej z czterech specjalności szczegółowych odpowiednio:
 - a) psychologia kliniczna zaburzeń psychicznych - 6 modułów w tym 6 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych,
 - b) psychologia kliniczna zaburzeń somatycznych – 6 modułów w tym 6 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych,
 - c) neuropsychologia kliniczna – 7 modułów w tym 7 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych,
 - d) psychologia kliniczna dzieci i młodzieży – 5 modułów obejmujących 5 kursów specjalizacyjnych i 5 staży kierunkowych.
- 9) Ocena wiedzy i nabytych umiejętności uwzględnia wiedzę i umiejętności praktyczne określone w programie szkolenia specjalizacyjnego.
- 10) Jednostka szkoląca prowadzi dokumentację przebiegu szkolenia specjalizacyjnego.

4. Wewnętrzny system oceny jakości kształcenia.

Dla właściwego przebiegu procesu kształcenia poszczególne jednostki szkolące dokonują analizy i oceny zdobywanych wiadomości i umiejętności na podstawie informacji zbieranych od psychologów realizujących szkolenie specjalizacyjne i od kadry dydaktycznej. Osoby realizujący szkolenie specjalizacyjne będą objęte sondażem (drogą anonimowej ankiety) o poziomie i jakości kształcenia (przygotowaniu kadry, bazy, programu itp.). Przedmiotem oceny jakości szkolenia specjalizacyjnego będzie w szczególności:

- 1) realizacja programu specjalizacji, organizacja i przebieg szkolenia specjalizacyjnego, harmonogram kursów specjalizacyjnych staży kierunkowych i innych form kształcenia, sposób oceniania wiedzy i umiejętności praktycznych;
- 2) stopień przydatności przekazywanej psychologom wiedzy oraz umiejętności praktycznych;
- 3) sposób prowadzenia zajęć, stosowane metody kształcenia i pomoce dydaktyczne.

Na podstawie wyników sondażu proces szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychologii klinicznej będzie w razie potrzeby modyfikowany.